

Suplimentul DE CULTURĂ

EDITORIAL:

„Un ministru cu explozie întârziată“ de George Onofrei, pag. 2

CRONICĂ DE FILM:

„Cei care vin prea târziu și stau prea mult“ de Iulia Blaga, pag. 14

LA BLOG:

„Cine sîntem noi“ de Mădălina Cocea, pag. 15

Nr. 89 • 12-18 august 2006 • SĂPTĂMÎNAL REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI „ZIARUL DE IAȘI“ • APARE SÎMBĂTA • E-MAIL: supliment@polirom.ro

Un elvețian în căutarea comunismului pierdut

CRONICĂ DE CARTE: Doris Mironescu despre „Drumul scurt spre casă“ de Cătălin Dorian Florescu

PAGINILE 6-7

BOBI: Cu drag, de pe plajă

PAGINA 5

Voi n-ați întrebat, FĂRĂ ZAHĂR vă răspunde

Scena culturală independentă, ocolită de banii statului

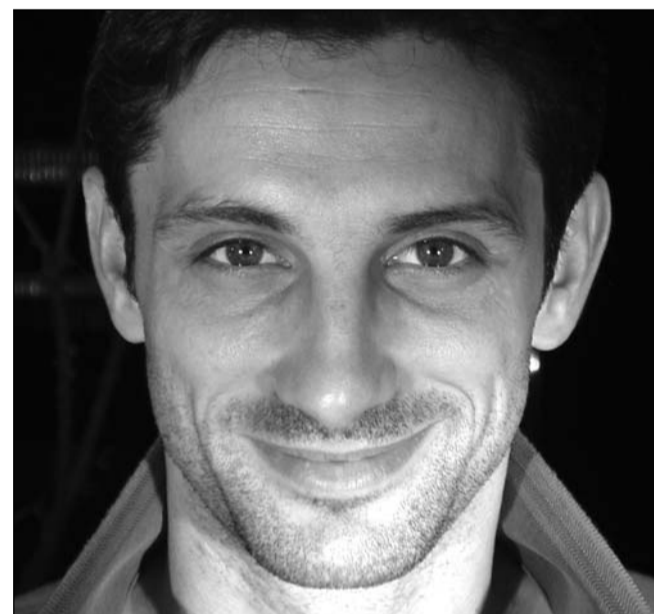
Majoritatea evenimentelor culturale importante din România au în spate nu o instituție de stat „națională“, ci o organizație neguvernamentală. Fundațiile și asociațiile culturale s-au dovedit mult mai active decât autoritățile îndrituite a mișca lucrurile în acest domeniu, fie că e vorba despre elaborarea unor analize de piață și strategii culturale, fie despre festivaluri internaționale de arte vizuale, muzică, teatru și film. Într-un mediu neprietenos din punct de vedere financiar, ONG-urile au reușit să găsească resursele necesare pentru a dezvolta proiecte culturale, unele de anvergură. Cum au reușit? Cît de greu le-a fost? Se poate vorbi acum despre o piață solidă a ONG-urilor culturale? „Suplimentul de cultură“ deschide o dezbatere pe această temă, la care-i invită pe reprezentanții unora dintre cele mai cunoscute asociații și fundații culturale din România să ofere răspunsuri argumentate, cu exemple din propria experiență.

Participă la dezbateri:

Aurora Kiraly, Galeria Nouă, București, **Rarita Szakats**, Fundația Altart, Cluj-Napoca, **Matei Bejenaru**, Asociația Vector, Iași, **Florin Unguraș**, TMBase

Un dosar de Emilia Chiscop în PAGINILE 10-12

Studentii de azi se cred deja actori

Interviu cu Andi Vasluianu

„Studentii nu mai au azi pasiune. Din cei care intră, vreo 70% se cred deja actori și se comportă ca atare. Nu rămîn decît 3-4 care fac pe urmă meseria asta cum trebuie. Ministerul Educației e principalul vinovat, că am înțeles că dacă sînt mai mulți studenți, se dau mai mulți bani.“

Un interviu de Iulia Blaga în PAGINILE 8-9

Ce are clovnul cu președintele?

„Lamerica“ de Casiana Ioniță în PAGINA 4

Suplimentul
CULTURĂ

Nr. 89, 09-12 August 2006

Acces
Actualitate
Rubrici
Pop-cultura
Cronica de carte
Interviu
Dosar
Vedeta culturala

Site-ul „Suplimentului de cultură“,
într-o nouă versiune

www.supliment.polirom.ro

Cauta
Blog-urile Sdc
Despre noi
Arhiva
Dosar de presa

Citeste in format .pdf

Lucian Dan TEODOROVICI

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Săracii noștri turnători

Deși aflată abia la început, dosariada începe să-și arate roadele. În sensul că, treptat, începem parcă să-i înțelegem pe turnători. Pe puținii turnători deconspirați până acum. Îi avem în fața ochilor, le ascultăm poveștile spuse spășit, ni se par umani. Greșelile lor, căci da, deocamdată sîntem cu toții de acord că au greșit, își diluează ticăloșia, se transformă, încet, dar sigur, în simple slăbiciuni ome-nești. Unul a ajuns turnător pentru că a lăsat o fată însărcinată și n-a putut rezista șantajului Securității; altul s-a temut pentru familia lui. Poveștile acestea triste se vor înmulți în perioada următoare, poate unele dintre ele ne vor provoca suspine. Turnătorii sînt și ei oameni, hai să-i înțelegem, să-i iertăm creștinește.

În general, mă țin deoparte de teoria conspirației. Dacă aș fi un partizan al ei, aș vedea însă, cu siguranță, în demersul de a deconspira dosarele ziaristilor o încercare, foarte inteligentă, de a transforma pe turnători, pe toți turnătorii României, adică pe cei despre care am aflat deja și mai ales pe cei despre care vom afla, în niște personaje de telenovele. Adică buni ca pîinea caldă în fondul lor, doar căzuți pradă unor puteri oculte cărora, prin simpla forță omenească, n-aveau cum să le țină piept. O mișcare inteligentă, spuneam, pentru că pare a fi mizat tocmai pe reacția presei: era de așteptat și e de așteptat în continuare ca, în momentul deconspirării unui ziarist, colegii lui să-i sară în apărare tocmai prin oferirea unor spații ample în care să-și spună povestea, s-o însiropeze și s-o livreze astfel cititorilor. S-a întîmplat deja, se va întîmpla în continuare. Probabil, în scurtă vreme, multe ziare vor deveni publicații de genul „Întîmplări adevărate”, invitîndu-ne să suferim, ba chiar să lacrimăm puțin citind istoria unor vieți triste de informatori. De informatori, spuneam? Nu, de victime ale sistemului comunist!

În siajul acestor povești, se vor devoala, desigur, altele. Ale unor politicieni. Ale unor magistrați. Ale altor oameni publici, de mai mare sau mai mică importanță. Și, în fața unor spectatori care au fost deja invitați să-și pregătească batistele, ei își vor depăna, cu tristețe în glas, monologurile, iar noi ne vom simți bine, inconștient de bine, să-i înțelegem și să-i iertăm. Asta aș crede că s-a urmărit prin deconspirarea jurnaliștilor, dacă aș fi vreun partizan al teoriei conspirației. Cum însă nu sînt, nu pot decît să mă tem că, indiferent ce i-a mînat în luptă pe cei care au cerut verificarea dosarelor ziaristilor, rezultatul va fi cel descris mai sus. Sigur, nu vreau să susțin aici că jurnaliștii ar trebui să aibă vreun soi de imunitate în privința dosarelor proprii. La rîndu-le, foștii informatori care și-au făcut loc prin presă, mai pe la mijlocul casetelor tehnice ale ziarelor ori chiar în fruntea lor, trebuie și merită deconspirați. Măcar pentru a li se oferi astfel cititorilor dreptul la a citi printre rînduri articolele respectivelor. Ceea ce vreau să spun însă e că faptul de a începe marea dosariadă română prin deconspirarea jurnaliștilor nu pare a fi fost deloc întîmplător ori, dacă a fost, atunci e cu totul neinspirat.

S-au creat astfel condițiile perfecte nu pentru a se ajunge, așa cum s-au sperat public diverși jurnaliști, la discreditarea presei. Ci pentru a se ajunge, prin modelarea de către presă a condiției de informator, la discreditarea victimelor reale ale mizeriilor colaboratorilor fostei Securități, la discreditarea noțiunii de disidentă, la o răsturnare a valorilor strigătoare la cer. Pentru că, în fapt, oricîte povești lacrimogene ar încerca să teasă în jurul relațiilor lor, săracii noștri turnători vor rămîne pentru totdeauna niște oameni care au demonstrat, măcar într-o perioadă a vieții, că sînt capabili de ticăloșii. Iar din acest punct de vedere, pe lumea asta oamenii sînt de două feluri: cei cărora caracterul le permite să facă ticăloșii și cei cărora nu le permite.

ROMÂNIA LA RAPORT
cu Andreea PORA

Un dialog în FM
în care
întrebările nu rămîn
fără răspuns

5
ORA 17:00
de Luni pînă Vineri

mesaje la: romanialaraport@infomix.ro

Un ministru cu explozie întîrziată

Cert lucru, Adrian Iorgulescu a devenit peste noapte personaj. Dacă pînă vara asta era cunoscut mai degrabă ca „tipul în costum de la Vacanța Mare” sau protejatul premierului, acum oriunde întorci capul nu se poate să nu dai de vreo știre care să-l pomenească. La o minimă analiză, observăm că și-a învățat bine lecția: nu contează cît de mult realizezi, mai important este zgomotul pe care îl produci! Iar presa i-ar da și-o bere la cîte subiecte i-a oferit într-un timp record.

EDITORIAL

George ONOFREI

N-a fost – pînă acum cel puțin – o vară prea liniștită în instituțiile culturale de stat. Conducerea Bibliotecii Naționale a fost decapitată (ca să folosesc un termen drag colegilor din presa cotidiană), pianista Ilinca Dumitrescu s-a ales cu o reprogramare la interviu pentru a se decide dacă rămîne sau nu la conducerea Muzeului Enescu, pregătirile pentru „Sibiu – Capitală Culturală Europeană în 2007” au fost accelerate, deși există încă per ansamblu o întîrziere consistentă (de cîteva luni).

Și pentru că toate evenimentele din ograda culturală publică trebuiau să poarte un nume, li s-a spus „Iorgulescu”. Care ne răsfăță cu conferințe de presă săptămînale și ieșiri în media zilnice, în cadrul cărora anunță ba demiteri, ba sosirea iminentă a fondurilor europene destinate ministerului pe care îl conduce. „Niciodată nu am avut atîția bani pentru cultură”, pare că se impacientează Iorgulescu într-un interviu acordat „Cotidianului” (de marți, 8 august a.c.) la un

an după ce a fost uns de Călin Popescu-Tăriceanu șef al Ministerului Culturii și Cultelor, după plecarea în trombă a Monei Muscă. Aceasta deși reținusem că bugetul „oficial” al MCC de anul acesta se cifrează tot undeva în jurul a 0,15% din PIB (0,2% după rectificare)! Banii mulți despre care vorbește ministrul sînt destinați fie Sibiului, fie reabilitării unor monumente istorice și au fost atrași din credite externe. Și asta în timp ce sistemul administrat de Ministerul Culturii nu beneficiază de nici un upgrade, între altele finanțarea programelor culturale rămînînd la fel de săracă. Puteți citi, de altfel, în dosarul din acest număr al „Suplimentului de cultură” argumentele operatorilor culturali independenți care sprijină teza conform căreia MCC a rămas la fel de opac ca pe vremea lui Răzvan Theodorescu la ceea ce se întîmplă pe scena culturală contemporană.

Într-un anume sens, Iorgulescu recunoaște singur acest fapt în interviul amintit: „Aș fi vrut să pot face mai mult pentru cultura vie”.

Adrian Iorgulescu, tipul în costum de la Vacanța Mare

P.S. (cam lung...): Mă nedumerește și nu prea reacția nervoasă a unora dintre asociațiile care editează reviste de cultură și care anul acesta n-au primit finanțare de la Administrația Fondului Cultural Național (AFCN). Cînd mandatul Theodorescu nici bine nu se sfîrșise, consilierul în MCC Tudorel Urian declara destul de răspicat că numărul publicațiilor finanțate va fi de acum încolo mult mai mic. Mai mult, spunea că se va schimba și modalitatea de selecționare a titlurilor subvenționate. Recent, AFCN a anunțat care vor fi cele 34 de proiecte editoriale ce vor primi sprijin pentru 2006. Ce se observă? În primul rînd, sumele sînt mult mai mici decît în anul precedent. Miliardul de lei vechi cîștigat anul trecut de „România literară” nu s-a repetat, nici măcar pentru o altă revistă. Apoi, au cîștigat din nou vreo două titluri „abonate” la finanțare dintre cele editate de Asociația Publicațiilor Literare și Editorilor din România. Fapt care nu a împiedicat Asociația să înainteze un protest pentru

că nu au fost acceptate spre subvenționare TOATE. La fel, o altă publicație acuză AFCN că sfidează tradiția și pune în pericol apariția unei reviste care „face parte din patrimoniul spiritual al României”. Am constatat la rîndu-mi că unul sau două proiecte editoriale extrem de valoroase au acumulat un punctaj prea mic. Citind însă grila care a stat la baza deciziilor luate de comisie (în rîndurile căreia anul acesta chiar au fost și oameni care se pricepeau la presa culturală) am înțeles și de ce. Reviste apărute de o lună sau două nu puteau fi finanțate din simplul motiv că nu puteau prezenta un raport foarte elaborat pe ultimul an! Și atunci au pierdut puncte. Și are dreptate AFCN-ul: „Pentru a se adapta condițiilor economiei de piață, va fi necesar ca operatorii culturali să se obișnuiască să elaboreze și să administreze proiecte viabile”. Mai precizez și că „Suplimentul de cultură” nu a concurat la această sesiune de finanțare.

Citatele săptămîinii

„Le Temps”: „România a devenit o țară de urmărit!”

Cel de-al doilea lungmetraj al lui Radu Muntean (foto) a fost prezentat, marți, 8 august a.c., la Festivalul de la Locarno (2-12 august), unde a avut premiera mondială. *Hîrtia va fi albastră* îl are ca protagonist pe Costi Andronescu (interpretat de Paul Ipate), un tînăr recrut prins de Revoluție cu doar trei luni înainte de liberare. Cotidianul elvețian „Le Temps” a relatat acest eveniment.

„Ne amintim de niște vremuri în care un film românesc la Locarno însemna în primul rînd o culoare predominantă verde-mucegai și nimic altceva memorabil. Nu mai este cazul acum: grație accesului la material de calitate, sfîrșitului cenzurii și mulțimii de povești de spus, România a devenit o țară de urmărit!”, scrie cronicarul de la „Le Temps”. „Desfășurîndu-se în întregime într-o noapte în care nimeni nu mai știe cu adevărat cine e unul și cine e celălalt, în care diferitele corpuri ale armatei nu mai au încredere unul într-altul, filmul este o bună imagine a confuziei extraordinare care a dominat Bucureștii în acele zile”, se mai afirmă în cotidianul elvețian.

Vitalie Ciobanu: „Problema în Basarabia este majoritatea, exilată la ea acasă”

Rompres a realizat la începutul săptămîinii un interviu cu redactorul-șef al revistei „Contrafort”, Vitalie Ciobanu. Dialogul pornește de la articolul semnat de autor în ultimul număr al publicației – *Provocarea europeană a lui Traian Băsescu*.

„Sîntem într-o epocă postmodernă, într-un fel de *meltingpot* halucinant în care într-adevăr sînt prezente toate contrastele posibile, iar ca să vedem și partea bună a lucrurilor, sub acest aspect Basarabia este o mană cerească pentru artiști. Deși sîntem stat independent, în realitate independența conservă starea de servitute față de vechiul centru imperial, ceea ce nu înseamnă o formă a libertății, din păcate. Și e greu să explici aceste lucruri experților internaționali, că problema aici nu este minoritatea, ci majoritatea, care este exilată la ea acasă. Apoi, nu poți să te declari dornic să intri în UE, cultivînd o relație de ostilitate față de România, nu se poate”, a declarat autorul volumului *Anatomia unui faliment geopolitic: Republica Moldova*.

La München s-au adunat doar jucăriile cumpărate cu bani grei

Jucăriile baronului

Radu Pavel GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Mizerabilismul tinerei generații

De vreo doi ani încoace, adică de când Editura Polirom a lansat colecția „Ego. Proză”, ani în care au apărut câteva zeci de prozatori tineri și mai puțin tineri, a început să circule ideea „mizerabilismului tinerei generații de scriitori”. Eticheta demonstrează încă o dată superficialitatea mediilor literare de la noi, seduse mult prea repede de o sintagmă sonoră (cum sînt și „generația douămiistă”, „tinerii furioși” – un calc lingvistic și cultural născut din lenea minții –, „tinerii pornografi” ș.a.m.d.), dar fără să-i mai caute acoperirea în realitate. Unui cititor de bună-credință i-ar fi suficient să arunce o privire peste romanele apărute în colecția „Ego. Proză” – și în alte părți – ca să vadă că lucrurile nu stau chiar așa.

Pe de altă parte, recunosc că într-o oarecare măsură lucrurile stau și așa. Există în proza românească de după 1990 o tendință care ar putea fi caracterizată drept „mizerabilistă”. Dar ea: 1) nu este predominantă și 2) se vedea deja nu doar în textele autorilor lansati de Polirom, ci și în volume de proză apărute mult mai devreme, chiar imediat după 1990, cum sînt cele ale lui Daniel Bănulescu sau Radu Aldulescu. Și cam toate sînt cărți bune și foarte bune.

Și-atunci, de ce eticheta asta „mizerabilistă” se vehiculează abia de curînd, foarte des și de obicei în contexte negative? Oare *Întîlnirea din pămînturi* a lui Preda nu e „mizerabilistă”? Proza lui Zola nu e „mizerabilistă”? În alte vremuri ar fi fost numită proză realistă sau naturalistă... dar un asemenea termen nu mai e de impact, nu?

E iarăși adevărat că romanele tinerilor – și mai puțin tinerilor – autori de după 1990 sînt uneori șocante prin limbaj și imagini. Izbesc prin duritate și, uneori, prin cinism. Dar dacă asta li se reproșează autorilor mizerabiliști, atunci ținta e aleasă greșit. Nu e vorba numai despre faptul că judecata estetică e înlocuită de una morală convențională. Orbirea e mult mai serioasă.

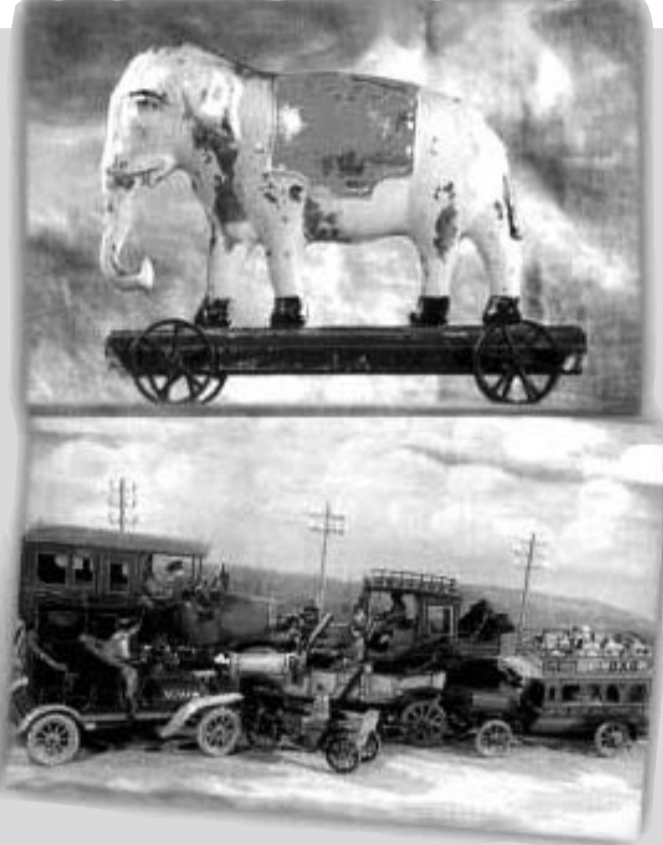
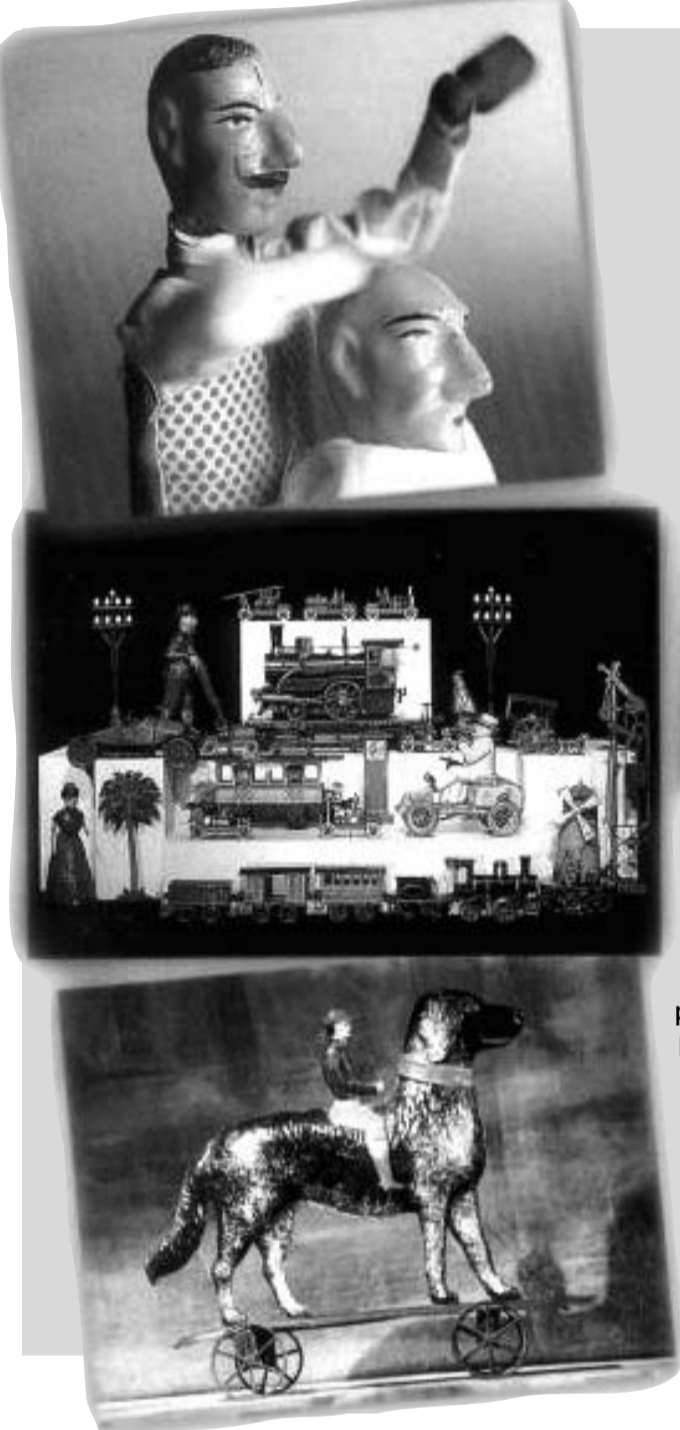
Să admitem așadar că există o serie de cărți șocante prin „mizerabilism” (deși dacă mai folosesc mult cuvîntul ăsta, înnebunesc). Adică descriu o realitate dură, urîță, sordidă, jechoasă, o lume lipsită de moralitate, de orizont și de speranță, în care personajele nu caută decît sex, bani și distracții. O lume lipsită de transcendență, de spiritualitate, de morală și Dumnezeu. Vi se pare cunoscută?

Majoritatea criticilor și intelectualilor rasați strîmbă din nas cînd se lovesc de o asemenea realitate ficțională. Li se pare exagerată, șarjată, forțată. Nici n-ar fi de mirare: multe dintre personajele cu morgă din cultura română trăiesc într-o lume închisă – și trăiesc în ea de destulă vreme (10-20, poate chiar 30 de ani, după cum le-a fost norocul). Au o idee vagă despre cum arată lumea reală, unde nu se vorbește despre proiecte, ununi de creație, burse și deplasări în străinătate și unde știrile de la ora 17 sînt doar mici fragmente de realitate mărunță (nici măcar dintre cele mai dure).

Alți oameni de litere trăiesc în turnul de fildeș încă dinainte de 1989. Prizonieri ai unei concepții legate de ceea ce „e permis să se scrie” și „nu e permis să se scrie”, nu văd că pe tineri îi mină în luptă altceva decît pe mulți scriitori prer evoluționari – adică, vorba unui rezistent estetic, „S-avem și noi d-o berică, tov. secretar!”.

Iar dacă lumea romanelor „mizerabiliste” (ufl!), în care oamenii violează, înjură, scuipă și vomită după beție, pare insuportabilă, asta e. E lumea în care trăim. Nu-i învinovățiți pe scriitori pentru că nu vor să înfrumusețeze realitatea, ci se mulțumesc să o oglindească. Căci la construirea acestei realități urîte au contribuit adesea, cu tăcerea și rezistența prin cultură, cei care aplaudau ieri cu palme late în timp ce-și șopteau „subversiv” cîte un banc cu Ceaușescu.

Acolo, în proza contemporană a tinerilor, e descrisă lumea pe care le-au pregătit-o părinții lor. Într-adevăr, un păcat există și nu unul estetic, ci chiar moral. Dar vinovați de el nu sînt tinerii „mizerabiliști”, ci alții. Cei care privesc în oglinda romanelor lor și nu mai recunosc nimic.

O veche dilemă: dacă te afli numai pentru cîteva ore într-un mare oraș european și te numeri printre ciudații aceia muzeofili, ce e de făcut – să te plimbi prin oraș ca să vezi cît de cît ceva sau să intri într-un muzeu și să pierzi vremea pe-acolo? Adică să fii cosmopolit, japonez și fotograf de peisaje stradale sau să rămii un mic tocalar prăfuit, curățîndu-ți lentilele de la ochelari, că să vezi mai bine în vitrine? Am ales varianta a doua, într-o duminică în care aveam vreo jumătate de zi de umblat prin München. Am întors spatele multîmii de turiști care savura extaziată puținele minute de Glockenspiel din turnul noii primării și m-am îndreptat spre vechea Primărie, în al cărei turn (păi, da, în Germania totul se învîrte în jurul turnurilor de Primărie; și al berii) e adunată una dintre cele mai mari colecții private de jucării vechi europene și americane.

nată în colecția lui Ivan Steiger? Îi e mai bine acum, de cînd stă în vitrine și prin fața ei trec în fiecare zi atîția oameni care se holbează la ea? Pentru că n-am fost niciodată o jucărie, mi-e foarte greu să răspund la întrebările astea.

Însă nu mi-e greu deloc să-mi amintesc mai departe ce-am văzut și ce-aș fi vrut să scot din vitrină, ca să pipăi, să dau bobîrnace și să pun în funcțiune. Am văzut un carusel care, printr-un mecanism novator, putea să se rotească și să-și aprindă beculuțele.

La casă stăteau două doamne de porțelan, iar în carusel erau urcați copii cu vată de zahăr. În aceeași vitrină, pe raftul de sus, se înghesuia o grădina zoologică, cu animale în cuști, cu paznici și vizitatori. Ce nebunie trebuie să fi fost în camera copilului care s-a jucat cu așa ceva, ce-a mai visat el cu ochii deschiși și cum și-a dorit să devină explorator și să vîneze lei în Africa.

E aproape inutil să mai pomenesesc de primele trenuri pe

șină, ale căror compartimente erau demontabile și în care puteai așeza pasagerii după cum voiai (tînără doamnă cu o carte în mînă în fața tînărului cu pălărie, mă-nțelegeți). Iar pe peron – o puzderie de figuri interesante, cărăuși, tinerii îndrăgostiți care se pupau la depărtare, o doamnă grasă care alerga să prindă trenul, cerșetori. Totul trebuia coordonat la perfecție, pentru că indicatoarele arătau clar: Paris, Frankfurt, Londra, iar călătorii nu trebuiau sub nici o formă să întîrzie.

O singură lipsă are muzeul ăsta: unde-s totuși praștiile, roțile vechi, cornetele și jucăriile de lemn? Înțeleg că la München s-au adunat numai jucăriile cumpărate, la vremea lor, pe bani grei. Probabil că alegerea e motivată: lumea vrea să vadă ceea ce și-a dorit dintotdeauna și n-a putut să aibă.

Nu mi-l imaginez pe baronul de Nu-știu-cum vizitînd muzeul, pentru că el a avut toate trenulețele din lume la el acasă. Dar cui îi mai pasă de baroni?

Luiza Vasiliu

Muzeul jucăriilor din München nu e o impresionantă desfășurare de forțe (cum am auzit că ar fi cel din Nürnberg), ci e o suită de încăperi pe cinci etaje, la care ajungi ori cu liftul, ori urcînd scările strîmte din turn. Bineînțeles, e mult mai frumos să urci, așteptîndu-ți cuminte răsplată pentru fiecare etaj urcat. Iar aceasta e cu adevărat impresionantă: sute de jucării de toate felurile, care mai boante, care mai peltici, care mai prăfuite. În orice caz, toate sînt jucării cu care cineva chiar s-a jucat acum un secol și ceva.

Nu le-am ținut minte în ordinea în care le-am văzut. Mai important a fost un top personal: ce jucării mi-aș fi dorit cel mai mult să am din tot ce am văzut. Iar topul, ca și jucăriile, e fără sfîrșit. Aș începe cu bucătăria pentru păpuși, în care nici unei gospodine nu i-ar lipsi nimic: borcane pentru zahăr, sare și

mirodenii, oale și cratițe, pești de plastic, fripturi de cauciuc, sobe cu lemne, tacîmuri, farfurii și toate ustensilele de tăiat legumele și de turnat ciorba. Apoi mi-aș mai fi dorit piața în miniatură, cu prăvăliile ei demodate și cu vinzătorii grăsani și politicoși. Cred că, dacă aș fi avut o bucătărioară de jucărie, acum aș arăta poate mai mult interes pentru treburile gătitului și, dacă m-aș fi jucat cu prăvăliile, aș fi știut să mă tîrguiesc cu naturalețe la zarzavaturi.

Două doamne de porțelan la casa lor

Trecînd de la vitrină la vitrină, nu m-am putut opri să nu mă gîndesc cine sînt cei care s-au jucat cu toate minunățiile de-acolo, cît de bucuroși au fost cînd au primit cadoul, cum s-au lăudat apoi la prieteni, cît a durat perioada de grație a jucăriei și cît de tragică a fost părăsirea ei. Și oare cît a stat prin poduri, pînă să fie redescoperită și adu-

Adriana BABEȚI

SECRETUL ADRIANEI

Let's rock everybody!

Adevărul e că m-am cam lungit cu dansul și cu binefacerile lui, căci iată-mă-s la a treia rundă săptămînală, gata să vă povestesc încă două întâmplări care mă-nveslesc ori de cîte ori îmi vin în minte. Din ele se vede limpede ce minuni poate face săltatul pe muzică, în ritm. Să nu uit însă de unde am plecat: de la o simplă știre despre niște tineri bucureșteni și școala lor de tango, mutată peste vară în Cișmigiu. Între timp m-am documentat și am descoperit cîteva chestii în plus prin reviste și pe www.eltango.ro sau www.aleeadetango.ro. Cît despre cele două amintiri, ultimele din seria de patru, iată-le destul de proaspete:

3. Zac în pat cu o carte în mîini, fără să văd ce scrie, cu ochii în lacrimi. Sînt zob. Scena se petrece la mine acasă, în primăvara asta, la începutul lui mai, într-o seară. Mama stă în camera ei la televizor cu doamna Aurica, infirmiera de noapte. Deja se mișcă fără cadru, cu puțină susținere, dar șchiopătează, e slăbită și parcă pierdută. Nu pot să cred cum se poate surpa în doar două luni un om viguros. Mă gîndesc la ea, la ce-o să ne mai aștepte, copleșită de milă și neputință. Închid cartea, o pun pe noptieră și-mi pironesc privirea-n tavan. Stau așa, prostită, vreo zece minute, pînă ce, deodată, din camera cu televizor îl aud pe Grigore Leșe cîntînd ia-ți mireasă ziua ta și pe mama spunînd Aurica dă te rog mai tare. Vioara principală, ascuțită și strigăturile lui Leșe sună de să-mi spargă urechile, în timp ce viorile din fundal, mai joase, țin un ritm drăcos. Să răsără busuiooc (pauză) năi mai fi fată la jooc. Sar ca electrocutată și mă reped în camera lor, în tropăit mărunț, pocnind din degete și plesnindu-mă tot la patru pași cînd peste-o gleznă, cînd peste alta, ca la ceardaș. O iau pe Aurica pe sus de pe scaun și încep s-o-nvîrt stîl jocu'n doi de pe Criș. Dansează serios, pătruns, ca la ea, pe Someș. Mami se-nviorează brusc, începe să bată din picior, în ritm și să cînte o dată cu Leșe să răsără lămițăaaa (pauză) năi mai fi fată-n ulițăaaa. O las pe Aurica și chiuind uiuiu și iară iu o ridic pe mama din fotoliu. Îmi pun mîinile pe umerii ei, ea mă ia de mijloc și imediat zice hai să fii tu bărbatu'. Deci o țin strîns de talie, peste corset și începem să ne învîrtim cînd la dreapta, cînd la stînga, cîte doi pași, încet, apoi tot mai repede, mai cu poftă, cu obraji aprinși, pe strigătura lui Leșe să răsără o șelatăaa (pauză) n-ai mai fi la mă-ta fatăaa. Cînd se termină, cădem late pe recameu, gata să-i rupem arcurile și rîdem.

4. Stau prăbușită pe un scaun în fața calculatorului, cu ochii în lacrimi. Sînt praștie. Scena se petrece tot la mine acasă, tot în 2006, dar în 20 mai, adică într-o sîmbătă după-amiaza. Tocmai am terminat de re-re-re-văzut *Fragii sălbatici* al lui Bergman, tocmai nu mă pot desprinde de privirea din final a lui Victor Sjöström, tocmai mă bîntuie presimțirea că o să trăiesc vreo 90 de ani, că o să rămîn singură ca un cuc și n-o să mă copleșească nici o glorie, pentru că n-am talent să scriu un roman. O sun pe Daci. Nu face nici ea mare brînză și e cam leșinată. Hai la *Crash*, îi zic. Hai, îmi zice. Țîșnim ca din pușcă, ne întîlnim în fața la Capitol, vedem filmul, ne place, percutăm mesajul multiculti, apucăm să cădem de acord că totuși nu-i de Oscar, dar' nici *Brokeback* și ieșim în fața cinematografului, vis-à-vis de primărie. Brusc încremenim, pentru că ceea ce ni se înfățișează pare desprins dintr-un alt film. Ne taie piuitul nu zecile de nuntași, ci o caleașcă albă, cu ornamente aurii, capitanată cu saten, la care-s înhămați doi cai albi și care-i străjuită de patru puradei gravi, în costume negre, cu papion. Lîngă rădvan e parcată o ambulanță cu doi smurdiști gata căsătoriți, care, ajutați de tot echipajul, servesc lumea cu fanta și cola direct din aparatul de perfuzii. Ne binedispunem și o luăm încet pe bd. Loga, pe lîngă vilele cubiste și palatele țigănești. Iar ne ia o blegeală și-un fel de melancolie. Dinspre parcul Rozelor, zarvă mare. Sute de oameni stau pe bănci la teatrul de vară și așteaptă să înceapă un spectacol. Intrăm în parc și-i vedem pe Nightlosers cum urcă pe scenă și cum un prezentator anunță campania *Chiar diferiți - același singe*. Ne așezăm în ultimul rînd. Un maistor argintar bate brătări și inele într-un colț, în timp ce Elvis Romano se dezlănțuie acompaniat de trupa lui Hanno Höffer. Lumea rămîne mută preț de două-trei cîntece, apoi începe să bată din palme, în ritm, tot mai tare, să cînte, să fluiere, să se biție pe scaune, pînă cînd tot mai mulți se ridică și se îndreaptă spre ieșire. Auzim mișcare în spatele nostru, pe platoul din parc. Ce să vezi? Vreo două sute de tineri dansează în draci, cot la cot cu o trupă de francezi și de copiii de la *Școala de clovni**. Elvis începe *Memphis Tennessee*. Ne uităm scurt una la alta și zicem deodată hai. Într-o secundă sîntem pe platou, printre dansatori. Simțim că să zguduie pămîntul sub noi. Urmează *Jailhouse rock*. Cîntăm și rocuim pînă ne dăm duhul. În timp ce se lasă întunericul, mă simt ca în 1969, studentă în tabără la Costinești, cu Elvis duindu-l la club din magnetofonul Tesla, pe cînd Daciana mai are nevoie de patru ani pînă să se nască.

* Școala de clovni e un cort roșu uriaș montat lîngă parc, unde, de cîteva ori pe an, voluntari din Franța îi învață pe copiii străzii din Timișoara să facă spectacole de circ.

Ce-are clovnul cu președintele?

Înainte de Superman și întreaga galerie de supereroi universali, clovni se numărau printre personajele cele mai cunoscute ale culturii populare. Ba chiar se pare că și acum tot un clovn este personajul cel mai ușor recunoscut de copii, după Moș Crăciun: Ronald McDonald, clovnul-mascotă al lanțului de fast-food.

Casiana IONIȚĂ

LAMERICA

Preferatul lui Lincoln

Legăturile dintre clovni americani și președinți sînt mult mai vechi. Dan Rice, celebrul clovn american al celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, a fost preferatul lui Abraham Lincoln și chiar a candidat și el, fără succes, la președinția Statelor Unite în 1868. Pe parcursul secolului XX, faima lui Rice a dispărut. În parte din cauza statutului diferit al clovnilor în circurile americane, unde cele trei piste fac imposibil dialogul și atunci sînt necesare gesturi mai expansive, în parte și din cauza apariției unor alte modele de celebrități în film și televiziune. Dan Rice a fost însă repus în drepturi de o biografie recentă, *Dan Rice: cel mai faimos om de care nu ați auzit niciodată*, publicată în 2001 de un alt clovn american, David Carlyon. Printre numerele lui Rice se numărau parodii din Shakespeare în stilul ce urma să fie definit drept vodevil, un show cu un singur cal, pe care Rice a știut să îl transforme într-un succes, deși era vremea spectacolelor colosale cu zeci de cai, și momente cu implicații politice pe măsură ce Rice devenea mai interesat de problemele civice.

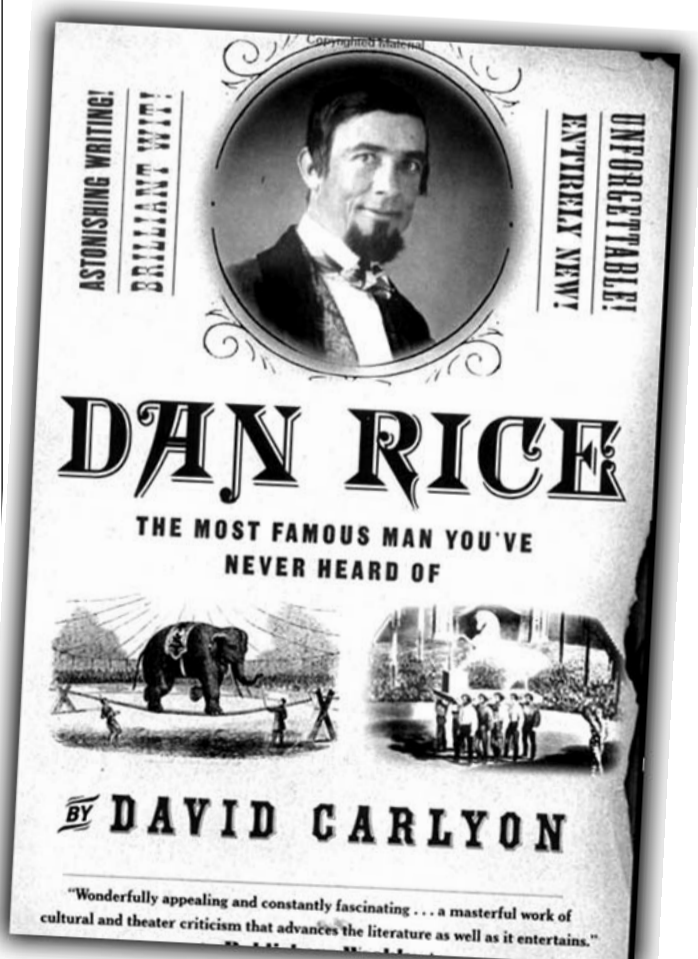
În loc să dispară cu adevărat din mintea publicului american, Dan Rice s-a transformat mai degrabă în altceva: într-un simbol național, în măsura în care costumele și postura sa au ajuns să influențeze imaginea lui Uncle Sam desenat de Thomas Nast și devenit celebru după războiul civil. Noul tip de clovn, Ronald McDonald, pare să fie pe cale să ajungă un simbol universal care să schimbe statutul clovnilor. Eliminînd spaima provocată adeseori de clovni clasici și personalitatea lor imprevizibilă, Ronald oferă o imagine aseptică a unui vechi erou.

Ronald McDonald provine dintr-o lungă tradiție a clovnilor și exploatează doar partea plăcută a personajului. În loc să mizeze pe absurd și comic fizic, Ronald reprezintă clovnul bonom, gata să ajute copiii la bine (desigur, în cadrul unui McDonald's) sau la rău (campaniile duse în spitale). Ronald a devenit cunoscut mai ales pentru vizitele la spital pe care oamenii purtînd costumele lui le fac copiilor bolnavi. O combinație așadar între practicile clovnilor celebri (cei trei Fratellini erau, de exemplu, des lăudați pentru reprezentațiile gratuite oferite în spitalele de copii în prima jumătate a secolului) și obiceiul specific lui Moș Crăciun de a-și împrumuta costumele orișicui, de a crea o legătură directă cu fiecare copil.

Ronald este urmașul direct al clovnului Bozo, creat la jumătatea secolului XX și devenit primul clovn de televiziune cu propria franciză. Pe măsură ce instituția circului a intrat în declin din cauza alternativelor oferite de cinema și apoi de televiziune, clovni și-au găsit refugiul în noile forme media. Dacă Charlie Chaplin a transformat clovnul în personaj de cinema, Bozo a reușit același lucru pe micul ecran.

Numele său a ajuns substantiv comun sinonim cu „prost”, la fel cum și „clovn” a desemnat inițial în engleză o persoană modestă și... mai puțin inteligentă. Ronald McDonald a fost creat tocmai de unul dintre cei ce îl jucau pe Bozo, Willard Scott. Acesta a știut să adapteze personajul și să îl transforme cu ajutorul fast-food-ului din vedetă de televiziune în erou al copiilor.

Se pare că, dincolo de controversele legate de McDonald's mai ales de la apariția documentarului *Super Size Me*, Ronald a fost recunoscut drept supererou. Care a primit distincții precum „National Leadership Award” și „Ronald Reagan Medal”, ultima din partea lui George W. Bush.

Florin LĂZĂRESCU (flazarescu@gmail.com)

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Alex SAVITESCU

LA LOC teleCOMANDA

Reporteri cu mintea-n patru stele

Soarta ține cu oamenii care-și fac meseria cu plăcere. Am ajuns la concluzia asta la fel de înțeleaptă ca o reclamă la detergent-minune după un sejur de șapte zile la mare. În timpul ăsta, pe lângă faptul că mi s-au adevărit pasaje întregi din *Ghidul nesimțitului* (văzînd diverși indivizi pentru care au fost scrise bancurile de sezon cu „întinderea de celofan” și „sîrba, bă!”), destinul, întîmplarea, „ceva”-ul au făcut să mă trezesc că stau într-o cameră cu televizor și cablu.

Și-așa am putut verifica fidelitatea cu care televiziunile își informează publicul despre ce se petrece pe litoralul nostru drag. Țin să precizez din start că, pe o treaptă imaginară a seducției știrilor, am fost de-a dreptul bronzat pe suflet de reportajele de atmosferă cu primul marinar al țării, dansînd prin diversele localități din Mamaia. Nu știu cît impact a trezit o asemenea știre în rîndurile celor care n-au ajuns la Pontul Euxin în vara asta, dar cu siguranță că pescarii simpatici din Portul Mangalia, de la care am luat cheful la preț de nimic, dorm la fel de liniștiți și cînd domnul Băescu înnoată în apele dulci ale cluburilor de noapte. Oricum, cu ocazia asta, mi-am făcut și eu o promisiune că, atunci cînd voi fi mare și voi ajunge președinte, îmi voi lua nevasta la dans prin localurile din stațiuni.

Celelalte „informații” de pe litoral au trecut pe lângă mine ca Săgeata Albastră prin dreapta acceleratului de Iași. Și asta pentru că n-am să înțeleg niciodată cum îți poți schimba într-o lună de zile discursul despre cele ce se petrec în zona Mării Negre.

Pe la sfîrșitul lui iunie, tonul dominant al jurnalelor de seară suna cam așa: „Avem un litoral jegos și pustiu, lumea se duce buluc în alte părți”. Acum, în primele zile ale lui august, toți reporterii de stațiune relatează că „nu mai este loc de pus un cearșaf pe plajă” și că diverși turiști organizează concursuri ca să-și cîștige pătrățica de prăjit la soare.

Mă întreb și eu ca prostu': nu era mai simplu să spună că acum o lună jumate era început de sezon, iar acum e vîrf, de unde, iată, explicația pentru brusca „revenire în forță” a turismului românesc?

Ceea ce fac televiziunile noastre cînd transmit informații de sezon seamănă izbitor cu așa-zisele jurnale în care avem parte doar de informații culese de pe la conferințele de presă. Ai senzația, uitîndu-te la televizor, că a fi la mare înseamnă a da mîna seară de seară cu președintele țării, chestie pe care o faci într-un club de fițe, iar în restul timpului alergi ca nebunul să-ți cauți loc de pus umbreluța la soare.

Nu-nteleg pentru ce-și mai trimit oamenii reporterii prin stațiuni, cînd apar informații aberante de genul celei pe care am parcurs-o, uluit, de vreo trei ori, în vreo trei jurnale: anume că o persoană cheltuie – minimum! – două milioane pe zi de concediu.

Poți înțelege că trimisul special X ajunge să stea la un hotel de 4 stele, unde o cafea costă 150 de mii de lei vechi, dar cineva trebuie să-i mai arate, din cînd în cînd, respectivului că pe lângă hotelul termopanat mai există și blocuri, și case, și cerșetori, și sinagogi, și pepeni la opt mii, și scoici la douăzeci, și castraveți la 1,2 RON (despre toate astea s-ar putea face afitza relatări...). În rest, salutări de la pescarii din Mangalia, care nu au televizor în barăcile lor, dar care prind în plasă mai mult decît o cameră de zeci de milioane.

Salutări din Petrila de la Ion D. Sîrbu

de ION BARBU

Bobi

Xuan Kong Fei Xing

La început au fost prosoapele. Sau poate creioanele cu radieră, pixurile, undițele, ciorapii și maiourile – toate purtînd niște inscripții misterioase, la care, cu puțin entuziasm și forță de autosugestie, astăzi am putea medita ceasuri întregi, considerîndu-le adevărate mostre de înțelepciune tradițională. Să nu uităm renumiții teniși, care dominau de departe orice eventuală statistică de încălțări „pe cap de locuitor”, în perioada comunistă.

În ultima vreme, dintre numeroasele bunuri chinezești „la îndemîna tuturor” – menite să-ți marcheze destinul și să-ți schimbe pe ici, pe colo, prin punctele esențiale –, românii li se apring cîlcîiele după senzaționala descoperire, veche de mii de ani, numită Feng Shui. Mulți au aflat că există un Feng Shui în tot și în toate – în interior și în exterior, în sănătate, în dragoste, în bucătărie, în dormitor, la locul de muncă, în profitul net, în mașină, în parc etc. – și-și bat capul să găsească cu orice preț remedii împotriva energiei *shar*, o cale practică de a face față *sha chi*-ului înconjurător. Și știți de ce? Pentru că acești români sînt atît de puternic spiritualizați, încît nu mai pot trăi fără doza zilnică de *sheng chi*, servită la pat, în sufragerie sau la birou.

Ca să știm clar despre ce e vorba, vă propun o descriere pe înțelesul tuturor a Feng Shui-ului, făcută de maestrul Joseph Yu: „Feng înseamnă vînt, iar Shui înseamnă apă. În *Cartea despre înhumare* a lui Guo Pu, Chi este dispersat de vînt și reținut de apă. În acest context, prin Chi, ne referim la Sheng Chi. Aceasta este dispersată de vînt, dar este reținută de existența apei. Prin urmare, Feng Shui este studiul modurilor prin care putem face ca un anumit loc să fie ferit de atacurile vîntului care dispersează energia și să o rețină pe aceasta din urmă cu ajutorul prezenței apei”. Simplu, nu?!

Cine nu se descurcă singur poate apela – contra cost, bănuiesc; dar ce mai contează banii atunci cînd vrei să fii cît mai Feng Shui posibil? – la consilierea unor specialiști sau la ne-

număratele bestselleruri existente pe piață. De exemplu, echipa FSRC Romania, pe baza învățăturilor „Stelilor zburătoare – Xuan Kong Fei Xing”, vă poate rezolva ecuația vieții. Se fac măsurători cu busola geomantică denumită „Luo Pan”, care sînt combinate cu data construirii clădirii în care locuiți sau cu data ultimei renovări. Rezultă caracteristicile și potențialul energetic al clădirii. Apoi se adaugă data nașterii dumneavoastră și a altor persoane ce locuiesc în imobil, se analizează clădirea și mediul înconjurător, iar în final sînt recomandate soluții precise pentru echilibrarea și optimizarea energiilor locuinței sau biroului. Soluțiile pot fi integrate în decorațiile interioare existente, în conformitate cu gustul fiecăruia.

Propun o temă de meditație pentru un maestru în Xuan Kong Fei Xing: se dă un cetățean plin de energii, care tocmai s-a mutat într-o garsonieră închiriată din Pantelimon. Mediul înconjurător e așa și-așa. Pe casa scării nu e bec, iar la intrarea în bloc sînt vreo cîțiva înși supărați, care joacă barbut. Cînd dă să intre în locuință, găsește un topor înfipt în ușă. În bucătărie, o țevă spartă. În singura lui cameră, lustra smulsă din tavan. Își îngrămădește pe unde poate tot ce-a adunat în viața lui: vreo zece saci cu haine, vreo cinci cu cărți, un frigider, un televizor, un șifonier, o canapea, un aragaz, două mese și cîteva scaune. Plus alte acareturi, printre care și un contrabas... Ce se poate alege din Feng Shui-ul lui? Cam cît l-ar costa un Feng Shui mai ca lumea?

Suplimentul lui JUP

ÎN DOSARUL MEU DE COLABORATOR LA SECU, VICTIMELE TURNĂTORILOR MELE STAU CA-N INSECTAR

Bobo și Bobi

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

Cu drag, de pe plajă

Vine o vreme cînd omul consideră că a muncit destul în anul respectiv și vrea concediu sau vacanță sau orice altă formă de odihnă. Bun, asta înțeleg și eu. Da' nu mă prind de ce în loc de odihnă trebuie să te alegi cu nervi tociți și cu nopți nedormite adunate în pungă sub ochi. Bre, ești surmenat, du-te-n măta-n cur la Băile Călimănești sau în orice altă stațiune de pensionari, unde să te maseze un gras și să zaci ca porcul în nămol cu o bere a-burindă în mîna dreaptă. Undeva unde să te culci la opt seara și să nu se mai audă nici muștele de la veciu. Că în cîteva zile sigur te obișnuiești, chiar dacă te mai enervează din cînd în cînd ospătărița comunistă, care se chinuie să te convingă că feliuța de carne din strachina ta, prin care poți să privești liniștit eclipsa, avea de fapt 680 de grame la bucătărie. Zici că oricum sindicatul îți dă înapoi banii pe juma' de bilet și-ți mai clătești ochii cu vreo prospătură reumatică ce se tratează de la prea mult stat iarna la fustă mini. După vreo săptămînă te simți mai bun, mai drept, mai odihnit.

De ce am venit eu la mare? Pentru relaxare? Înseamnă că sînt tare bou. În primul rînd că de cum intri în Mamaia vezi multe afișe ale lui Mazăre în care ești anunțat că, întrucît nu mai poate încasa taxa de intrare auto, nu te

mai poate proteja, nu mai poate asigura fluența traficului, spațiile verzi și încă vreo două chestii vitale pentru turism. Văleu, ce stresat m-am simțit! Unde mai pui că satul de vacanță nu e altceva decît un bazar de prost-gust, unde urlă maneliștii de zici că-i taie cineva. Nu poți mîncă un mic stricat din cauza gălăgiei. Tot ce se înroșește ziua ustură noaptea, așa că noapte de noapte în loc de somn mă aleg cu o fezandare în iaurt gras. Măcar mai vîd cîte o bagaboantă topless în țitele goale și mai uit de dureri. Poate azi mă duc la Vama Veche, să mîncînc fasole la Shony, din aia un-gurească după care bolesc trei zile, că oricum s-a anunțat ploaie și aș avea timp de o indigestie grea. După care iau stațiunile la rînd, să vîd ce mai este de capul lor. Să vîd Neptunul, unde pe vremuri mergeau numai cei din crema societății, milițieni și șoferi de autobuz. Să vîd Costeștii, unde umbla Nicu Ceaușescu pletos și cu blugii soioși și tăiați. Să vreau să vîd Eforiile, dar să mă oprească poliția și să-mi ia permisul pentru condus în stare de ebrietate.

Mai am patru zile și vin acasă. Gata concediul, gata distracția. Ce bine, abia aștept să încep munca, poate apuc să mă mai odihnesc puțin.

Bobi

Radio România Cultural

Cînd vine vorba de cultură, o discuție care începe într-un fel se poate termina cu totul altfel

Ema Stere, Attila Vizauer și invitații lor celebri aduc vorba de cultură într-o întîlnire, posibil polemică

În fiecare zi de luni până vineri de la ora 12.00

Vorba de Cultură

vă propune mari teme mari preocupări mari obsesii ale zilelor noastre

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

hobbitul@yahoo.com: Emil BRUMARU
abbsurdica@yahoo.com: Ada MILEA

HOBBITUL & ABBSURDICA

hobbitul (22:56:08): iar ai shters! ce mama ciorilor ai?
abbsurdica (22:56:33): tre' sa scriu cu stinga, ca pe dreapta doar-me Sancho
hobbitul (22:56:52): e gelos!
abbsurdica (22:56:59): sau Hitler
abbsurdica (22:57:06): e mic
abbsurdica (22:57:17): are vreo luna juma'
hobbitul (22:57:37): Auzi? ar trebui ca don Quijote sa traga o ce-tuiala cu Dulcineea...
hobbitul (22:58:49): da ea nu shtie sa scrie... sa faca porci... vaci...
abbsurdica (22:59:02):...pisici...
abbsurdica (22:59:33): de ce nu sint pisici pe messenger?
hobbitul (22:59:40): da... pe Hitler...
abbsurdica (23:00:15): maimutze
abbsurdica (23:00:28):
hobbitul (23:00:36): Asta imi aminteshte de intrebarea aia celebra din Salinger: unde se duc ratzele... parca de pe lac... cind vine iarna?
hobbitul (23:01:01): Cum e maimutza ca mie nu imi iese ce semne are? spune!!!
abbsurdica (23:01:15): :
abbsurdica (23:01:19): (
abbsurdica (23:01:39): |
abbsurdica (23:01:43):)
abbsurdica (23:02:14): batzu' vertical e fix sub enter
hobbitul (23:02:19): De unde iau linia verticala? ca nu o am...
hobbitul (23:03:20): Acolo la mine scrie shift
hobbitul (23:03:27): nu e batz!
abbsurdica (23:03:31): si linga?
abbsurdica (23:03:39): nu-i bai
abbsurdica (23:04:01): apasatzi Shift si butonu' de linga Shift
abbsurdica (23:04:10): deodata
hobbitul (23:04:16): pai linga nu-i nimic
abbsurdica (23:04:47): in dreapta shiftului
hobbitul (23:04:57): pai linga nu-i nimic
abbsurdica (23:05:43): undeva tre' sa fie doua liniutze verticale
abbsurdica (23:05:48): asa
abbsurdica (23:05:50): ;
abbsurdica (23:06:04): numa' ca-s doua liniutze
abbsurdica (23:06:13): nu doua puncte
hobbitul (23:06:14): Hai sa o lasam balta... cre ca am altfel de tastatura
hobbitul (23:07:47): ia fa tu cele doua liniutze fara shift, sa vad ce iese
abbsurdica (23:08:00): \
hobbitul (23:08:11): Da asta este
abbsurdica (23:08:19): iar cu shift e |
hobbitul (23:08:20): \
abbsurdica (23:08:24): eee
hobbitul (23:08:52): |
abbsurdica (23:08:56): eeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee
hobbitul (23:08:58): iote!!!
abbsurdica (23:09:05):
abbsurdica (23:09:23): amu combinatzia...
hobbitul (23:09:27):
abbsurdica (23:09:35):
hobbitul (23:09:44): ba, ce deshtept am devenit!
hobbitul (23:10:20): tot eshti tu buna de ceva la casa omului...
abbsurdica (23:10:36):
hobbitul (23:10:55): de acu numai in maimutze o sa te tzin!!!
abbsurdica (23:11:04):

Un elvețian în căutarea comunismului pierdut

Tema descoperirii României de către un *outsider* a fost destul de des frecventată în ultima vreme. Pe urmele clasicii Alecsandri (în *Balta Albă*) și Sadoveanu (în *Zodia Cancerului*), România e vizitată și astăzi, în proza românească de ficțiune, de către „înalți” călători străini, germani, austrieci, francezi etc. Autorii mai noi încearcă să corijeze stereotipul deja instaurat. Străinii călătoresc de plăcere în „wild wild east”-ul parodic descris de către Dan Lungu într-o povestire (*Grădina lui Jürgen*) și găsesc acolo un pitoresc de o factură extremă, pe care nu se străduiesc să-l înțeleagă. Cel mai mare succes l-a avut Ioan T. Morar, cu *Lindenfeld*, care a făcut din călătoria standard a străinului pretextul unei dezvoltări de natură parabolică, prin reînvierea unui sat întreg de șvabi bănățeni, de mult plecați din țară, cu singurul scop de a-l amuza pe un nostalgic și bogat fiu al locului.

Doris Mironescu

În scrierile autorilor cu o biografie bogată, transfrontalieră, această temă se modifică. Un autor tânăr, Alexandru Vakulovski, oferă în romanul său, *Pizdeț*, indirect și poate involuntar, o imagine inedită a României ca paradis consumist, astfel întrevăzut de către românii basarabeni, dar o imagine repede degradată în urma contactului direct cu realitățile. Romanul lui Vakulovski încă este o operă românească, scrisă pentru un public românesc și oferindu-i acestuia o imagine de sine venită *din interior*, făcând deci parte din concertul imagologic cunoscut. În schimb, autorii care aparțin altei culturi decât acelea românești, scriind pentru un public diferit de cel de aici, produc ceea ce se numește o *heteroimagine*, valoroasă deoarece vine din afară. Pentru Hertha Müller (*Animalul inimii*), Eginald Schlattner (*Cocoșul decapitat*), Richard Wagner (*Catrafuse*), România înseamnă o parte din isto-

ria proprie, una nefericită, pe care au vrut s-o lase în urmă. Romanele lor vor fi, ca atare, mărturii asupra unui timp al dezastrelor, concentrate prin hazard în acest colț de Europă. Experiența românească din paginile acestor autori este una dintre emblemele Istoriei castratoare. România înseamnă istorie, prea multă și prea dureasă. A o părăsi e un gest de salvare.

Călătoria „spre origini” nu este un clișeu

Nu așa stau lucrurile cu un alt autor de limbă germană, dar cu origini românești, Cătălin Dorian Florescu, rezident în Zürich din 1982, de la 12 ani. Amintirile sale din comunism nu sînt diferite de acelea ale tinerilor mai mult sau mai puțin furioși de astăzi, preocupați să-și redefinească relația cu un trecut a cărui nocivitate cei mai mulți n-au cunoscut-o sau n-au înțeles-o la momentul potrivit. Și pentru Florescu România devine o destinație privilegiată în căutarea aceluiași trecut, o încercare de completare a unei identități

Cătălin Dorian Florescu, *Drumul scurt spre casă*

roman, traducere de Mariana Bărbulescu, prefață de Marius Chivu, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom, 2006

SEMNAL

Studiile, eseurile și articolele consacrate de Ioan Petru Culianu literaturii și culturii române în general vor constitui materia a două volume. Acest prim volum grupează în principal șase eseuri ale lui Culianu despre Eminescu, împreună cu alte câteva „exerciții de mitanaliză” în secțiunea întâi a cărții, intitulată *Fantasmele nihilismului*. Secțiunea a doua, *Secretul doctorului Eliade*, cuprinde pagini despre Mircea Eliade, în special despre creația literară eliadiană. *Studii românești I* oferă astfel o secțiune tematică unitară din opera lui Culianu, cuprinsă cronologic între perioada cea mai timpurie („Vasile Voiculescu, romancier al iluziei și al speranței”, „Mit și simbol în opera lui V. Voiculescu” sînt răsărite pe urmele unei lucrări din perioada studenției bucureștene dintre 1967 și 1972) și 1989 („Arborele cunoașterii. Invitație la lectura lui Mircea Eliade” a fost publicat în revista italiană *Abstracta*, în martie 1989). Al doilea volum de *Studii românești* va fi axat îndeosebi pe studii și eseuri de istoria religiilor – cu referire, bineînțeles, la cultura tradițională românească.

Ioan Petru Culianu, *Studii românești I. Fantasmele nihilismului • Secretul doctorului Eliade*, traduceri de Corina Popescu și Dan Petrescu, colecția „Biblioteca Ioan Petru Culianu”, Editura Polirom, 408 pagini, 27.95 RON

Romanul de debut al Mariei Manolescu excelează prin scriitură, prin crearea unei atmosfere de periferie surprinzător de bine conturată. Personajele pitorești – femei care visează cariere de stripteuse sau foști muncitori deveniți proprietari de baruri –, precum și situațiile suprarealiste create de autoare aduc cărții o doză consistentă de umor fin, ironie. Dincolo de stratul de suprafață, există un fond moralist, un fond în care se țese o metafizică a textului și în care descoperim acele „iluzii” prin intermediul cărora o carte își construiește atuurile pentru a se întipări în memoria noastră.

Maria Manolescu, *Halterofilul din Vitan*, prefață de Luminița Marcu, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 192 de pagini, 15.95 RON

care, simte autorul, îi lipsește. După publicarea romanului *Vremea minunilor*, anul trecut, scriitorul revine anul acesta cu traducerea unui alt roman, publicat în Elveția în 2002, *Drumul scurt spre casă*.

Cartea este relatarea călătoriei tînărului Ovidiu (care păstrează, în mare, datele biografice ale autorului), alături de un prieten italian, Luca, în țara sa de origine, la puțin timp după 1990. De mult locuitor al Elveției, el nu știe să-și motiveze plecarea în fața tatălui altfel decît prin evocarea unor frînturi de imagini, a unor culori și sunete: „Ți-aduci aminte cum stăteam acasă, în întuneric, în camera noastră de zi, și ascultam emisiunile din străinătate? În fiecare zi același lucru: tu, eu, radioul, noaptea, cunoscutul semnal de la începutul emisiunii, *Rapsodia română* a lui Enescu, punctele verzi, pîlpîtoare, de pe aparatul de radio și hîrîitul lui – secretul nostru. De aceea plec acolo, din cauza punctelor verzi și a nopții și a hîrîitului“. Ceea ce ar putea să pară o neconvingătoare nostalgie după copilărie, oricum de nerecuperat, este în realitate o tînjire după cămașa protectoare a unei identități. Noaptea, camera în care tatăl asculta Europa Liberă crea un sentiment de protecție care neutraliza amenințările vieții comune, înmagazinate în cutia denunțatoare a aparatului, toate acestea conlu-crînd în producerea unei identități clare. Ceea ce amenință și ceea ce protejează sînt în egală măsură catalizatori ai identității. Iată de ce călătoria tînărului „spre origini“ nu este un clișeu: căutarea întreprinsă de eroul lui Florescu, deși pare o nebulie tuturor cunoscuților, inclusiv părinților, are un sens profund veridic în căutarea de sine. Lucru transparent și în elaborarea atentă a unor detalii aparent întîmplătoare. Călătorii spre Est merg să cumpere valută. De ce? „Fiindcă numai marca germană și dolarul aveau cu-adevărat valoare pentru cei din Est, banii noștri elvețieni li se păreau suspecti. Marca germană și dolarul aveau trecere, Germania sau America fuseseră dintotdeauna destinații favorite. Elveția era doar o ficțiune“.

„Drumul spre casă“ nu este cel de pe autostradă

Drumul spre Est trece prin Viena, un adevărat lagăr pentru inițierea în tainele modului de a gândi est-european, și apoi prin Budapesta, unde are loc și inițierea în erotica est-europeană, alături de o frumoasă Zsófia. Călătorul nu se poate stăpîni să facă tot felul de considerații mentalitare, de pildă, pornind de la modul înfipt al fetei de a se ține pe picioare, să deducă un fel de a fi mîndru și în același timp sfios al femeii estice. Totodată, el descoperă (și notează, într-o manieră cam demonstrativă) sovinișmul popoarelor din această regiune, căutînd să-și descarce anume frustrări istorice pe seama vecinilor mai puțin norocoși („cei slabi loveau în cei și mai slabi“). Prinși în aceeași furoare teoretizantă, și alte personaje emit cogitații despre specificul etnic. De pildă, un tip convingător de descurcăreț român, Popică, voiajînd cu geanta legată de mîna pînă la Budapesta, pentru negoț „pe picioare“, îi povestește călătorului violențele din mai 1990 de la Tîrgu-Mureș și conchide pe un ton aforistic, cam inadecvat contextului: „Înainte [...] noi eram comuniști cu toții. Acum sîntem foști comuniști și putem să ne permitem mult mai multe“.

Călătoria prin România a lui Ovidiu însoțit de prietenul său Luca este o colecție de detalii concrete, sordide, dar cu răsfrîngere parabolică. De la vamă începînd, se pare că adevărata monedă de schimb sînt ciorapii de damă. O constatare sugestivă a amestecului de valori specific acestui colț de lume este observația făcută pe o plajă din Mangalia: „Aici sîntem încă în Europa, dar nu chiar pe de-a-ntregul. Și aici se ascultă Beethoven sau Verdi, Piaf și Brel, după ce s-a pus la geam, seara, plasa împotriva roiurilor de țîntari. Ca și partidul, țîntarii au ținut proletariatul mereu în șah“. Un amestec de opresiune ideologică și pură vitregie a sorții, de tragedie și ghinion ar caracteriza aceste binecuvîntate locuri. Luca, echipat cu un aparat de fotografiat Nikon, immortalizează tot ce găsește, începînd cu pitorescul Popică: „La urmă, Popa a vrut să fie fotografiat și s-a

Drumul scurt spre casă a primit premiul Anna Seghers pe 2003

înfipt, cu geanta la piept, în fața unui chioșc cu langoși. A dat capul pe spate și și-a împins bărbia înainte. Luca l-a fotografiat singur, apoi cu mine, apoi cu mine și cu vînzătoarea de la chioșc, apoi pe niște copii cu Popa, fără mine, și apoi niște soldați cu vînzătoarea de la chioșc și cu mine. L-am fotografiat și eu pe Luca împreună cu toți ceilalți“. Devălmășia cadrelor fotografice exprimă dezordinea societății întregi, și țin chiar să subliniez talentul autorului în a desprinde, adesea, cele mai sugestive detalii și episoade pentru ilustrarea unor anumite teze. Singurul pericol poate veni dinspre excesul de sugestivitate, care se transformă, acolo unde apare, în demonstrativism („cei foarte săraci își încearcă norocul la cei mai puțin săraci“ etc.).

Nu am insistat în acest comentariu pe arhitectura romanului, deși ea este una solidă. Florescu convinge ca romancier prin

știința sa de a evidenția semnificația unui eveniment fără să insiste asupra ei, iar acolo unde episodul poate cîștiga prin ambiguitatea semnificației, îl lasă în voia lui. Așa se întîmplă cu figura simbolică a ultimei rude rămase în țară a lui Ovidiu, unchiul Vlad, care trage să moară pe tot parcursul cărții, redus fiind la stadiul de legumă, de corp inert, cu un deget lipsă de la picior. O agonie neconștientă de sine sau, dimpotrivă, o încăpăținare de a rămîne în viață, în ciuda împrejurărilor? În orice caz, ambele sensuri sînt proiectate, simbolic, la scara întregii țări și a întregului Est. Întoarcerea acasă echivalează cu reluarea legăturilor cu această lume paradoxală, cu încercarea de a o înțelege și de a o iubi. „Drumul scurt spre casă“ nu este cel de pe autostradă: e un drum interior pe care Cătălin Dorian Florescu reușește să-l ducă pînă la capăt cu onestitate și farmec.

Șerban FOARȚĂ (serfoar@yahoo.com)

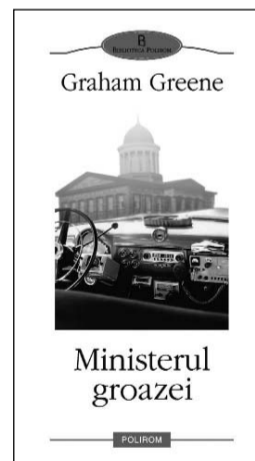
TELENOVELA NOVA

Un mire fără căpătîi

(cap. XXXVII)

...Cînd veni Salvarea,
din mire-ar mai fi ars țigarea,
de ar fi fost vreun fumător
ca nașul arhifutator.
Din stimă pentru ambulanță,
nuntașii n-au mai dat din clanță,
iar mama nașă a aprins
un sfeșnic. Sîngele prelinș
din mort, care-mbibase albul
zăpezii, l-ar fi lins codalbul
dulău al șefului de post
(dacă, firește, ar fi fost
lăsat s-o facă). Arabella
își trecea mîna prin rebela
claie de păr bătut de vînt,
iar Carlo își ținea-n pămînt
privirile ca euglena
de verzi. Adia,-mprejur, halena
fărădelegii sub nori crunți.
Părtașii celeilalte nunți
ieșiseră și ei din *Rexul*
funebru, să contemple sexul
bietului mire,-nsîngerat
(ca toreadorul, pe-nserat,
la ceasul 5 fix, în arena
fatală!). Se-auzi sirena
salvării demarate brusc
(spre nici un cimitir etrusc),
în zorii suri ca o cenușă,
cînd nașul Gică, în cătușă
fu pus; iar Marie-Jeanne, la fel.

SEMNAL

Graham Greene, *Ministerul groazei*, traducere și note de Petre Solomon, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 344 de pagini, 23.95 RON

Urmînd un fir narativ pe cît de complex, pe atît de captivant, romanul descrie neobișnutele aventuri ale lui Arthur Rowe, un fost ziarist chinuit de remușcări pentru vina de a-și fi ucis soția suferindă de o boală incurabilă. În urma unei coincidențe nefericite, Rowe se pomenește implicat într-o rețea de spionaj a cărei activitate poate influența decisiv desfășurarea celui de-al doilea război mondial și își răscumpără crima descoperind în adîncul sufletului său nebănuite resurse de curaj și altruism. *Ministerul groazei* a stat la baza unei ecranizări celebre, semnate de regizorul Fritz Lang, un maestru al genului *noir*, în care au jucat Ray Millano și Marjorie Reynolds.

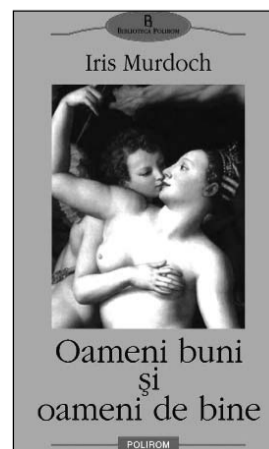
SEMNAL

„Ne aflăm în fața unei noi autoficțiuni *made in C.P.-B.* Biografist și autenticist radical, autorului nostru nu-i place să inventeze (deși atunci cînd o face, o face al naibii de bine – vezi fantezia «americanească» din finalul precedentului volum, cu aventurile penisului tăiat al lui John Wayne Bobitt...). El tinde, în mod deliberat, spre un grad zero al ficționalității, împotriva oricărei literaturizări fandosite, pariind pe frescul integral și pe franchețea asumării pînă la capăt a penibilului.“

Roman de dragoste și de familie, roman psihedelic al nevrozilor lumii de azi, roman «religios» ș.a.m.d., cartea răstoarnă totul într-o extrem de crudă autoparodie existențială. Proză operată pe viu, surprinzătoare și captivantă, *Luminița, mon amour* este și o teribil demitizantă lecție de viață.“ (Paul Cernat)

Cezar Paul-Bădescu, *Luminița, mon amour*, prefață de Paul Cernat, colecția „Ego. Proză“, Editura Polirom, 232 de pagini, 17.95 RON

Oameni buni și oameni de bine este unul dintre romanele cele mai dinamice și mai captivante ale autoarei: folosind ca pretext o tramă polițistă, cu accente gotice, romanciera pune în scenă o întreagă lume, cu personaje dintre cele mai diverse. Sinuciderea misterioasă a unui înalt funcționar guvernamental pasionat de magia neagră declanșează o anchetă internă, cu care este însărcinat protagonistul cărții, John Ducane. Dar, pe măsură ce-și desfășoară investigația, acesta descoperă totodată viața ascunsă a apropiaților săi: șantaj, frustrări adolescente, obsesii erotice, iubiri nemărturisite. În universul construit de Iris Murdoch, valori individuale fundamentale precum iubirea sau prietenia se confruntă cu valorile morale ale societății – legea, dreptatea, ordinea. Cu slăbiciunile și păcatele lor, dar și cu puterea de a iubi și de a se sacrifica, „oamenii buni și oamenii de bine“ oferă o imagine complexă a unei lumi imperfecte, dar perfectibile.

Iris Murdoch, *Oameni buni și oameni de bine*, traducere de Anca-Gabriela Sîrbu, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 496 de pagini, 29.95 RON

„Nu cred că am fost vreodată furios. Sînt mai degrabă puțin sindicalist“

Interviu realizat de Iulia Blaga

Întîlnirea a avut loc pe 1 august, cînd Gellu Naum ar fi împlinit 91 de ani. El are un poem care se cheamă *Furia A*: „într-o bună zi am să rețin numai furia A/ proprie capacității mele de erori măsurabile/ și salutînd furia A voi rămîne/ singur pe un aeroport pustiu cu o pisică adormită în brațe“. Ce legătură poate avea cu Andi Vasluianu? Nu-i plac pisicile mai mult decît alte animale, îi e frică de înălțime, nu e furios, zice că își asumă greșelile. Dar legăturile există și apar mai jos.

Debutul meu mare a fost, într-adevăr, în *Furia*. Cred, mai degrabă, că întîlnirea cu *Furia* ține de un set de întîmplări care m-a dus acolo.

Au fost la pachet?

Da. Păi, nu știu, tot timpul mi-am dorit să fac asta, numai că împrejurările m-au trimis prin alte locuri. A trebuit să văd altceva, să adun informații și numai pe urmă să ajung să fac meseria asta. Eram foarte indisciplinat la școală. Mă plictiseam. Pentru mine, facultatea a fost școala adevărată. A trebuit să muncesc și pentru ceilalți ani.

De ce erai indisciplinat?

Eram sportiv, lucram foarte mult la antrenamente și mai puțin pe la școală. Îmi căutam o oareșce libertate, nu-mi plăceau constrîngerile. Dar, uite, mi-a plăcut tot timpul istoria. O fi ținînd de zodie (n.r. – Rac), dar mai e și nevoia mea de a afla de ce și de unde vin. Cînd citești ceva despre trecut, ai impresia că-ți aparține.

Eu cînd văd filme vechi mi se pare că sînt actuale și că știu locurile, dar n-am cum să-mi explic asta.

Exact. Dar nu știu dacă sînt

de acord cu Gellu Naum aici. Eu n-am furie. Nu sînt furios pe lumea asta.

Nici el nu cred că era.

Nu cred că am fost vreodată furios. Nici la 20 de ani. Sînt mai degrabă puțin sindicalist. Simt cîteodată nevoia să sar în ajutorul celorlalți. Asta, evident, poate fi o tentație cretină, dar și ceva foarte naiv. Am început să mai opresc lucrurile astea și mai degrabă mi se pare mai interesant să le fac fără ca lumea să știe. Și apoi, iarăși, trebuie să las lucrurile să se întîmple. Dacă sînt la moment, le ajut să se întîmple.

Dar de unde știi care e momentul, taică Tereza?

Cred foarte tare în înlănțuirea momentelor. Cînd se întîmplă ceva, începi să miroși următorul moment.

Da, dar pe măsură ce crești, capcanele devin mai înșelătoare. Poți să crezi că e momentul fără să fie, sau invers, pentru că tot tabloul se aranjează în așa fel ca tu să fii indus în eroare. Poți s-o încasezi foarte frumos.

De acord. Dar e posibil și ce spun eu. Se pot întîmpla mii și mii de lucruri, nu există o matriță după care trăim și pe care s-o cunoaștem. Cred că orice om normal, atent, inteligent, deștept, treaz – cum vrei tu să-i spui – nu se poate înșela mai mult de patru ori în viață, să facă aceeași greșeală de patru ori.

Deja la a treia e nasol.

Da, dar eu mai cred și altceva, că în momentul în care începi să cauți ceva, îți asumi greșelile și trebuie să arzi niște etape ca să ajungi într-un loc. În momentul în care ești acolo, începi să desfăci lucrurile încet și desfăcîndu-le găsești și viermi, și curățenie, și simburii.

De unde vine înțelepciunea asta la un om de 32 de ani?

Nu știu, din ce-am trăit sau din gene, habar n-am.

Cred că sînt foarte puțin înțelept. Mai am o groază de învățat, dar simt anumite lucruri. Și nu e numai asta: am impresia că toate lucrurile astea

exterioare – societate, tot ce e în prim-plan, sub reflector – sînt efemere. Nu pot să uit chestia asta. Am impresia că dacă am uitat, am pierdut partida. De fiecare dată cînd am cite un succes, să zic, cu toate că eu nu cred că am avut un succes răsunător, îmi dau seama că mă poate îndepărta de ceea ce cred.

Succesul e o capcană?

Da, evident. E o pompă a ego-ului.

Dar tu, ca actor, ești chiar acolo, în față, pe scenă. Pentru un scriitor e mai simplu. El poate sta în căsuța lui să scrie și să n-aibă nici o treabă cu nici o Uniune a Scriitorilor, nici un Pen Club și nici o televiziune.

Da, așa a trebuit să se întîmple lucrurile. În același timp îmi dau seama că e o simplă meserie pe care ar putea s-o facă oricine care are ceva talent. Mi-ar plăcea să treacă toată lumea prin meseria asta, pentru că te pune în fața ta, cinstit..

Există psihodrama..

Da, există terapii de genul ăsta, dar cu cît nu o iei ca pe o terapie, cu atît ea își face efectul.

Marcello Mastroianni a fost întrebat spre sfîrșitul carierei ce sfat ar da unui tinăr actor și a spus: „Să nu se ia niciodată prea mult în serios!“.

Asta e important, da. Și mai e sfatul lui Spencer Tracy, care tot așa a fost rugat să dea un sfat tinerilor actori și le-a spus: „Să învețe textul și să nu se lovească de mobilă“. De cele mai multe ori, oamenii care ajung la o anumită înțelepciune dau sfaturi foarte simple.

Sau sînt ei înșiși un sfat. Sau te fac să fii atent la chestiile mici, la faptul că lucrurile se fac pe liniște.

Și eu cred foarte tare în chestia asta, pentru că, știi, vîd în jur la colegi, chiar și la mine, o nevoie expresă de a face. Poate într-un fel e bine, că vrei să acționezi, și dacă acționezi dintr-un impuls cinstit, curge frumos ceea ce faci. Dar cîteodată apare și nevoia asta orgolioasă de a fi în față, de a demonstra că ești. E vorba despre un pleonasm aici.

Eu nu cred că trebuie să faci, ci să fii.

Păi, noi sîntem, dar nu realizăm că sîntem. Sîntem fără să facem nimic. Nu spun că trebuie să stai în casă și să șezi.

Deși poți face lucrurile și așa...

Exact, dar dacă ele curg în mod firesc. Pare tîmpită chestia asta și poate par imbecil că ți-o spun – o floare crește singură și dă parfum fără să ceară nimic înapoi și așa mai departe.

Dar spune chestia asta unui actor sau unei absolvente de ASE care vrea să aibă carieră. Cine e de acord azi să stea ca mormolocul și să aștepte să fie polenizat?

Eu, stînd așa și judecînd, sînt un om fericit. Nu regret nimic, am făcut greșeli și a fost firesc să le fac. Ba cred că în greșeală se află perfecțiunea.

Eu cred că perfecțiunea nu e nicăieri.

Ba eu cred că este, și este chiar acolo unde nu te aștepti, adică în gesturi simple – a lua un pahar de pe masă, de exemplu.

Da, Gellu Naum spunea asta. Trebuie să citești *Calea Șearpelui*. Acolo spune lucruri foarte importante în formulări simple, de pildă că trebuie să te speli foarte des pe mîini. Tu ce citești acum?

O chestie foarte mișto – *Teoria relativității pe înțelesul tuturor*. Sînt foarte multe lucruri pe care, cinstit, nu le cunosc, pentru că n-am intrat profund în matematică și fizică. Dar unchiul meu dă meditații și m-am gîndit să mă duc și eu, acum că mi s-a deschis apetitul. Sînt chestii simple pe care nu le înțeleg, deși sînt pe înțelesul tuturor.

Poate că trebuie să citești ca și cum ai înțelege.

Exact, asta e. Am încercat să citesc încet, dar sînt lucruri pe care nu le înțeleg, cinstit.

Dar poate n-au legătură cu matematica și cu fizica.

Cu viața, știu, m-am prins de chestia asta, și mi s-a părut foarte interesant că a venit cartea asta după ce am avut eu revelația că nu există definiții.

„Teoria strică omenia.“

Exact. Nu știu, deja nu mai cred în axiome.

Matematica lucrează cu axiome.

Știu, și nu-s de acord. Uite, apropo și de istorie, mă gîndeam: „Cine face pîinea?“. Da, brutarul, dar eu o mînînc pe încredere. Dacă aș sta să analizez toți pașii, mi-aș da seama că foarte multe lucruri nu le știu, dar le iau de bune. Axiome. Adică pîinea-i pîine...

Berea-i bere..

Și așa mai departe. Dar sînt atîtea lucruri care nu sînt concrete și nu mai sînt atît de simple și pe care nu ajungi să le înțelegi decît în ani de muncă.

Paradoxal, eu cred că avem totul în noi și că, nu știu, dacă stai liniștit, o să-ți dai seama că știi cum se face pîinea.

Bine, întîmplător chiar știu cum se face pîinea, că am lucrat ca ajutor de brutar, la

„Cea mai frumoasă chestie care mi s-a întîmplat cu o vrăbiuță a fost cînd mi s-a așezat pe picior. Eram în Cișmigiu, citeam o piesă. Cînd eram la școala de șoferi, am mers cu mașina și am frînat în fața unui cîrd de vrăbiuțe de pe șosea și instructorul a țipat la mine. Și cînd le văd că mînîncă pe trotuar încerc să le ocolesc. Porumbeii la fel. Nici un gîndac nu-l calc. Îl arunc afară. Îmi dau seama că pot să mă duc într-o extremă, dar mă păzesc. Nici carnea nu-mi prea place. Iar vara nu pot s-o văd, că mi se face rău. În sfîrșit...“

REPERE:

- 1995 – 1999: Universitatea Națională de Arte Teatrale și Cinematografice; Facultatea de Teatru, Specialitatea Actorie, clasa Sanda Manu
- 1994-1995: Universitatea Ecologică, Facultatea de Teatru, Specialitatea Actorie, clasa Gelu Colceag
- 1990-1992: Școala Populară de Artă, Secția Actorie
- Din 1999 – prezent, angajat al Teatrului Toma Caragiu, Ploiești

16 ani, când învățam la seral. La început căram făină. A fost primul meu serviciu.

Primul meu serviciu a fost într-o conștație.

Și eu am vîndut la un moment dat într-un butic, eram de noapte. Știi, câteodată am mare chef să citesc, iar alteori n-am. Am impresia că sînt prea multe lucruri pe care le știu. Dar îmi place mult literatura. Mă interesează poveștile. Cu cît sînt mai surprinzătoare, mai incomplete, cu atît mă atrag mai mult. Dacă-mi dau mură-n gură, mă pierd. La fel și cu filmele sau cu piesele de teatru. Pe undeva încerc să muncesc la mine ca actor lucrînd la mister. Să dau cît mai puțin și în același timp să fie foarte mult. E foarte mult de muncă.

Și n-are neapărat legătură cu arta actorului. Pentru că, uite, de cîte ori te întreb ceva despre actorie, lărgești cadrul și vorbești despre viață. Ca și cum actoria n-ar fi decît o schemă.

Păi, eu cred foarte tare asta. Nu mă interesează doar meseria asta și cred că ea e doar o rezultată a ceea ce sînt în viață. N-am cum să o fac fără ceea ce sînt. E un mod de viață.

Gellu Naum spunea că „poezia e un mod de viață“.

Cinstit îți spun, n-am citit decît cîteva poeme de-ale lui. Dar aștept să vină vremea să fiu pregătit.

Contează cum te plasezi.

Uite, m-am uitat și eu aseară la „Mari români“. Dar mă întrebam dacă există cel mai mare român sau dacă trebuie să-l căutăm. Dacă emisiunea asta are vreo calitate, e că te face să te gîndești la valori.

Cred că pot să gîndesc și fără emisiune.

Evident, nu zic ba. Dar e un demers pînă la urmă OK. Ideea alegerii unui mare român nu mi se pare OK. Eu cred în ideea spiritului național, cred că pămîntul îți dă o anumită energie. Contează foarte mult cum te plasezi tu și cîte lucruri capeți ca să mergi mai departe. Noi sîntem un burete, ne umplem de o groază de lucruri și la un moment dat trebuie să le dăm repede drumul ca să trecem dincolo. Oricum, cred că spiritul rămîne la fel, nu cred că poate fi atins decît printr-o trăire foarte puternică. Și atunci trăiești momentul respectiv la maximum. E o stare perfectă, foarte greu de atins. Cuvîntul yoga înseamnă unire – cu ce, cu cine și de ce înțelege fiecare în felul lui. Nu știu, azi am o senzație foarte ciudată, sînt în momentele alea cînd mi-ar plăcea să tac. Poate pentru că am vorbit mult în ultimele zile. Am pregătit copii pentru admitere și am încercat să le explic niște chestii. Foarte mulți vin și vor să facă teatru doar așa, la modul superficial.

Dar nu se aleg singuri?

Îi alege natura pînă la urmă. Eu niciodată n-am zis: „Băi, tu ești prost. N-ai să faci niciodată meseria asta“. N-am de unde să știu. Poți să fii azi genial, mîine idiot și poimîine iar genial. Asta e o chestie de concentrare, de act de prezență. Dacă nu ești acolo total, nu înțelegi nimic. Ai impresia că înțelegi un text și zici, gata, mamă, ce știu să joc. Eu pun mare preț pe atenția interioară, pentru că de acolo vin foarte multe lucruri și ne ghidează. Uite, cînd te observi, vezi că și ăla din preajma ta are aceleași chestii și începi să te unești cu ăla, să ai înțelegere.

E destul de greu să fii așa cu cei din jur.

Nu, mie mi se pare că e un exercițiu pe care, dacă-l faci zilnic, devine un mod de viață, parte din tine.

Studentii de azi se cred deja actori

Dacă nu era actoria ce făceai?

Poate că aș fi fost în continuare tîmplar.

Ca Harrison Ford. Știi să faci mese, scaune?

Nu prea, făceam module. În timpul ăla mă lăsasem un pic de teatru, după ce făcusem Școala Populară de Artă. Pînă cînd am văzut la televizor o piesă de teatru și mi s-a tăiat. Nici nu mai știu titlul, dar era cu George Constantin. Într-un fel, datorită lui George Constantin m-am reapucat și de aia îl și iubesc foarte mult. Bine, mi se și pare un actor excepțional, care știa foarte bine noțele. Era matematician. Avea și vorba asta: „Nu există spontaneitate în teatru“. Cred foarte tare. Inspirația apare la un om

Ai mulți prieteni?

Am destui. Sînt mulți oameni cu care nu interacționez zilnic, dar pe care îi simt foarte aproape. Cred că prietenii mei cei mai buni sînt maică-mea, taică-meu, soră-mea – prieteni totali. Am cunoscut foarte mulți oameni în ultimii cinci ani și mulți mi se par foarte apropiați. Eu cred că un prieten e cel care îmi aduce ceva ce n-am sau n-am descoperit încă. Prieteni foarte buni îmi sînt Sanda Manu, Dan Puric – oameni care m-au împlinit. Uite, eu am filmat acum prima oară cu Ticuța Popescu. Îl simt ca prieten, chiar dacă nu mă văd zilnic cu el. Evident, și iubita mea mi-e foarte bun prieten, nici nu se pune problema. Ea deja e mai mult de-atît.

Gellu Naum a spus de multe ori că, pentru el, cele mai importante lucruri

sînt poezia, dragostea și libertatea. Tu ce spui?

M-a întrebat un coleg de ce nu mai apar monștri sacri și i-am spus că nu pot să apară 10 monștri sacri pe an, dar tu crezi că școala de actorie s-a degradat?

Da, nu mai e ce era. Una că e o chestie de amfiteatru. Sînt enorm de mulți studenți, dar nu pot să cred că profesorii au timp de toți, să-i îndrume. Nu să-i șlefuiască, ci să le fie ca o moașă, să-i ajute să se exprime. Pe vremea mea era o jumă de oră de vorbire și o jumă de canto. Eu nu știu să cînt. Vorbirea am început s-o lucrez singur. Făceam o oră pe săptămîină de mișcare. E trist. În rest, făceam actorie, e adevărat, dar eram mai puțini, vreo 16 în clasă. „Pe vremea

monștrilor sacri“ erau vreo 7 într-o clasă. Îți dai seama că ăia aveau timp, nene, dar și pasiunea profesorilor de a lucra era mai mare. Nici studenții nu mai au azi pasiune. Din cei care intră, vreo 70% se cred deja actori și se comportă ca atare. Nu rămîn decît 3-4 care fac pe urmă meseria asta cum trebuie. Ministerul Educației e principalul vinovat, că am înțeles că dacă sînt mai mulți studenți, se dau mai mulți bani. Iar școala cred că ar trebui să aibă profesori care să fie niște modele pentru studenți, ori azi, în afara vreo două exemple, n-are. Eu cînd îl vedeam pe Rebengiuc trecînd pe hol, mă uitam ca la Dumnezeu. Era Dem Rădulescu, erau oameni, nene. Uite, Gelu Colceag încearcă să-i promoveze și mai departe pe copii, să-i pună la treabă. Restul profesorilor zic: „Ești în anul II și te duci

la filmări? Nu ești încă pregătit“. Uite, Adrian Titieni și Mihai Brătilă le dau studenților libertate. Eu am avut noroc. Sanda Manu are vorba asta: „Actoria e ca și cum mi-ai aduce un pahar cu apă“. Foarte greu am realizat că nu trebuie să joc tot. Trebuie doar să joci momentele importante și pe alea să le subliniezi. Mi se mai întîmplă să aud indicații regizorale de genul: „Hai, te pui în stare, te rog frumos?“. Izbucnești în rîs, că nu poți altfel. Nu e nimic atît de sobru. Cred că actorii trebuie să vadă desene animate, Stan și Bran, Chaplin, ca să vadă că e vorba de un joc. Viața e un joc.

De aia nu trebuie luată prea în serios.

Detășat, nu neresios. Doar să fii atent la reguli.

Ai avut mari tristeți, mari dezamăgiri sau mari pierderi?

Nu, Doamne ajută, nu. Încă nu pot să-mi imaginez cum voi reacționa atunci și nici nu vreau să mă prea gîndesc. Pentru că mă gîndesc chiar mult și de aia încerc să mă bucur de oamenii la care țin. Nu mi-e frică de moarte, dar sînt curios să văd cum va fi. Sînt convins că am mai murit. Cred în reîncarnare.

Delfinii ăia care cîntă pe fundul oceanului?

Da. Mă pasionează ce nu știu, și în chestia asta a necunoscutului bag și acel Dincolo. Cu cît trece timpul, cu atît mi se pare că nu înțeleg.

„Știu că nu știu nimic.“

Sînt joculețe foarte mișto. Iluzia asta – maya – își face jocurile într-un mod excepțio-

nal. E foarte greu să te depărtezi. Eu am noroc cu meseria, că m-a învățat s-o iau ca pe scenă. Cînd mă întîlnesc cu un om, am impresia că a intrat un personaj în scenă. Și e chiar foarte frumos să trăiesc așa. Eu și rid mult. Mă bucur mult. Nu iau în serios aparițiile sau disparițiile.

Ai avut mari tristeți, mari dezamăgiri sau mari pierderi?

Nu, Doamne ajută, nu. Încă nu pot să-mi imaginez cum voi reacționa atunci și nici nu vreau să mă prea gîndesc. Pentru că mă gîndesc chiar mult și de aia încerc să mă bucur de oamenii la care țin. Nu mi-e frică de moarte, dar sînt curios să văd cum va fi. Sînt convins că am mai murit. Cred în reîncarnare.

TEATRU:

- 2004: *Un simplu joc fără urmări* de Jean Dell și Gerald Sibleyras, regia Ada Lupu, rolul Bruno, Teatrul Toma Caragiu, Ploiești
- 2003: *Din viața insectelor* de Karol Capek, rolul Vagabondul, regia Victor Ioan Frunză, Teatrul Toma Caragiu, Ploiești
- 2003: *Burghezul gentilom* de Molière, rolul Cleonte, regia Lucian Sabados, Teatrul Toma Caragiu, Ploiești

FILM:

- 2004: *This is a Makebelieve*, regia Marius Olteanu
- 2003: *Trafic*, regia Cătălin Mitulescu
- 2003: *Zbor deasupra unui cuib de curci*, regia Ovidiu Georgescu
- 2003: *Wild est*, regia Iuliana Constantinescu
- 2000: *București-Wien 8:15*, regia Cătălin Mitulescu
- 2003: *Sex trafic*, film realizat pentru postul de televiziune BBC
- 2002: *Furia*, regia Radu Muntean, rolul Felie
- 2002: *Tancul*, regia Andrei Enache, rolul Busuioac
- 2002: *Milionari de week-end*, regia Cătălin Saizescu, rolul Zetu

PREMIU:

- 2003: premiul pentru cea mai bună interpretare masculină într-un rol principal la Festivalul Internațional de Film Studențesc „CineMaiubit“, București
- 2003: premiul pentru cea mai bună interpretare masculină într-un rol secundar, acordat de Uniunea Cineaștilor pentru rolul Felie din filmul *Furia*, în regia lui Radu Muntean

Scena culturală independentă, ocolită de banii statului

Dacă privim cu atenție scena evenimentelor culturale din România, observăm că marea majoritate a acestora au în spate *nu* o instituție de stat „națională”, ci o organizație neguvernamentală. Fundațiile și asociațiile culturale s-au dovedit mult mai active decât autoritățile îndrituite a mișca lucrurile în acest domeniu, fie că e vorba despre elaborarea unor analize de piață și strategii culturale, fie despre festivaluri internaționale de arte vizuale, muzică, teatru și film.

Într-un mediu neprietenos din punct de vedere financiar, ONG-urile au reușit să găsească resursele necesare pentru a dezvolta proiecte culturale, unele de anvergură. Cum au reușit? Cât de greu le-a fost? Se poate vorbi acum despre o piață solidă a ONG-urilor culturale? Își permit acestea să ființeze ca instituții autonome, sînt suficient de consolidate după terminarea finanțărilor europene care au făcut posibilă înființarea lor?

„Suplimentul de cultură” deschide o dezbatere pe această temă, la care invită cîteva dintre cele mai cunoscute asociații și fundații culturale din România să ofere răspunsuri argumentate, cu exemple din propria experiență.

Dosar realizat de Emilia Chiscop

Dinamica ONG-urilor versus imobilismul instituțiilor naționale

Piața organizațiilor neguvernamentale din domeniul cultural măsoară nu doar dinamica acestui sector, ci și imobilismul instituțiilor de stat.

Fundațiile și asociațiile culturale au apărut în special acolo unde anchiloza era mai mare, iar „noul val” de artiști nu a găsit în cadrul instituțional existent modalități de exprimare sau nișe de manifestare. Pentru a arăta că „există” și că au altceva de spus, și-au creat mecanisme proprii. Din acest punct de vedere, ONG-urile culturale constituie o „realitate paralelă”. De multe ori cu bani puțini, lipsite de infrastructură și cu un personal deficitar, acestea au reușit să se facă auzite. Proiectele lor au dobîndit notorietate și, uneori, chiar succes de public. Au arătat că și cultura poate fi vandabilă.

Cu excepția celor implicați direct, puțini conștientizează noțiunea de „piață a ONG-urilor culturale” și tocmai de aceea considerăm că o dezbatere și o analiză pe această temă sînt necesare și importante. Dați la o parte ONG-urile și evenimentele organizate de acestea și veți vedea că în unele domenii nu va mai rămîne aproape nimic din ceea ce ne face contemporani cu cei de „afară”. Dați la o parte DaKino, Festivalul An-

o-nimul de la Sfîntu Gheorghe, Gala Uniter, Bienala Periferic de la Iași și Bienala tinerilor artiști organizată de Fundația Meta de la București, festivalurile de jazz de la Sibiu și Gărina, cel de muzică electronică de la Timișoara etc., Teatrul Green Hours și veți vedea ce rămîne în loc. Firește, trebuie să ne ferim de generalizări. Dar trebuie să recunoaștem că unele dintre proiectele organizațiilor independente au prins deja rădăcini, par să existe dintotdeauna, încît puțini se mai întrebă cine sînt organizatorii și cum au apărut.

Proiecte cu popularitate

Spuneam la început că ONG-urile culturale măsoară imobilismul instituțiilor de stat. Luînd ca reper *Ghidul sectorului cultural român* publicat recent de Asociația Ecumest și Institutul Cultural Român (semnificativ e chiar și faptul că un astfel de ghid e tot rodul unei inițiative „independente” de Ministerul Culturii!), se constată că domeniul „artelor vizuale” e printre cele mai bine reprezentate de ONG-uri, numeric și poate nu doar numeric. Avînd ca alternativă să își construiască singuri culoare de expresie sau să aștepte pînă cînd vor fi fost acceptați de UAP-uri, mulți tineri artiști au optat pentru prima variantă. Așa au apărut Galeria Nouă, Fundația Culturală META (care organizează la București Bienala Tinerilor Artiști),

Centrul Internațional de Artă Contemporană, Galeria Posibilă, Fundația Culturală Vector și Bienala Periferic de la Iași, Fundațiile Tranzit și Altart de la Cluj-Napoca, Asociația H.arta la Timișoara. Demonstrînd că într-adevăr au ceva de spus, acestea au constituit o presiune și pentru instituțiile deja existente, nevoite să mai lepede din hainele grele ale conservatorismului.

La fel stau lucrurile și în domeniul „teatru și dans”. Teatrele Act, Green Hours, Arca din București, Teatrul Ariei din Tirgu-Mureș, Teatrul Imposibil de la Cluj au abordat înaintea celor de stat arta *underground*, au pus problema promovării dramaturgiei contemporane (proiectul *dramAcum*). Aici, și impactul la public a fost mare, unele proiecte cîștigînd popularitate – un exemplu la îndemînă este *Top Dogs*, spectacol produs de Teatrul Arca și regizat de Theodora Hergehelegiu. Cel mai mare ONG cultural activează tot în domeniul teatrului: e vorba despre UNITER, organizator al importanței, dar și controversatei Gale, precum și al Festivalului de Teatru „I.L. Caragiale”. Și, dacă tot am ajuns la festivaluri de teatru, e bine de reținut că Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, Festivalul Shakespeare din Craiova și Festivalul Internațional de Dans „BucharEst.Vest” sînt organizate tot de asociații independente.

Festivalurile de film cu notorietate – tot în sfera „privatului”

Peste tot, marele merit al ONG-urilor este acela că au introdus „noua artă” pe care unele instituții de stat nu au avut curajul să și-o asume. Este și cazul domeniului muzical, unde, de exemplu, la Timișoara, se desfășoară de cîteva ani Festivalul de Muzică electronică urbană organizat de Asociația pentru Muzică Urbană TMBase. Alături de Festivalul de muzică contemporană „Jazz & More” și de cel de jazz al Fundației Pro Art Hermannstadt – ambele la Sibiu –, de cel de jazz de la Gărina, lingă Iași, se organizează anual, „în secret”, un festival de muzică electronică exclusivist, numit „Ciorbești Gathering”.

În ce privește cinematografia, cele mai mari manifestări devenite deja notorii – Festivalul Internațional de Scurt Metraj Dakino, Festivalul Internațional de Film Transilvania TIFF, Festivalul Internațional de Film Independent Anonimul de la Sf. Gheorghe – intră tot în sfera acțiunilor „independente”.

Domeniile culturale unde acest gen de inițiative sînt rare sînt arhitectură, urbanism și patrimoniu – o explicație posibilă fiind și faptul că specialiștii s-au orientat în special spre latura antreprenorială decît spre cea culturală a domeniului căruia îi aparțin.

Am lăsat la final organizațiile din sfera cooperării internaționale și politicilor culturale, care nu sînt nici pe departe cele mai lipsite de importanță, ba dimpotrivă. În ce privește primul domeniu, al cooperării internaționale, după 16 ani de tranziție, există Institutul Cultural Român, care, deși a apărut acum mai puțin de trei ani din defuncta Fundația Culturală Română, devine tot mai vizibil grație proiectelor sale de promovare a culturii române în Occident. În fine, în afară de ICR, în 2005, s-a mai înființat și Centrul de expertiză pentru programe culturale europene, ca o instituție autonomă sub autoritatea Ministerului Culturii. Domeniul politicilor culturale a constituit în ultimii ani preocuparea a două organizații: Ecumest și Concept, ultima virînd însă spre sectorul social, fiind inițiatorea cunoscutei campanii de responsabilizare publică „Nu da spagă”.

Ultimele două domenii definesc și două mari hibe ale sectorului cultural român: lipsa de vizibilitate în exterior și a unor strategii coerente de dezvoltare. Însă responsabilitatea rezolvării lor aparține în primul rînd statului. Organizațiile neguvernamentale au făcut și așa destul. Mai ales în condițiile unei piețe prea puțin consolidate, marcată de insuficiența resurselor.

Statul obstrucționează orice intenție de a face cultură

Din punctul de vedere al unei organizații care coordonează de cinci ani un proiect cu succes de public (asta o dovedește numărul de vizitatori de la Galeria Nouă), bilanțul între împliniri și frustrări înclină mai mult spre cea de a doua categorie.

Aurora Kiraly, Galeria Nouă, București – www.galerianoua.ro

Bineînțeles că sînt mulțumită de ce am realizat în acești cinci ani, însă nu pot să nu mă gîndesc cum ar fi fost dacă aș fi trăit și lucrat într-un mediu mai prielnic, cu un sistem de valori consolidat, atît din punct de vedere cultural, cît și moral, cu o legislație care să stimuleze cultura și cu mentalități mai puțin viciate de perioada comunistă, dar și de tranziția sălbatică ce i-a urmat.

Dacă într-o țară normală instituțiile de stat și ONG-urile merg în paralel, în România a fi „independent” este perceput de ambele părți ale acestei false baricade ca „a fi în război cu instituțiile de stat”, ceea ce nu este deloc firesc. Evenimentele create de ONG-uri nu pot suplini existența unor structuri stabile și complexe, cum sînt, de exemplu, muzeele. Una dintre probleme este că în România statul nu finanțează nici ONG-urile, dar nu oferă stabilitate nici evenimentelor pe care le patronază sau instituțiilor care îi sînt în subordine decât în ceea ce privește salariile (ceea ce, recunosc, nu este puțin lucru, însă din păcate nu este de ajuns). Din cauza birocrăției este deja un obicei ca banii necesari unor evenimente sau expoziții organizate sub egida Ministerului Culturii sau de către muzee naționale să poată fi „smulși” în ultima clipă. Ca exemplu pot să dau ediția din 1999 a Biennalei de la Veneția, în care am fost direct implicată avînd statutul de curator-asistent și în care totul (producția lucrărilor, tipărirea catalogului etc.) a putut fi demarat doar cu două săptămîni înainte de vernisaj. Din cîte știu, ritmul nu s-a schimbat mult de atunci.

Avem așadar o birocrăție sinistră pentru toți, și pentru instituțiile de stat, și pentru ONG-uri. Diferența majoră este că instituțiile de stat au angajați care cunosc sistemul și se ocupă de bugete, contabilitate și de-

conturi, pe cînd ONG-urile au un număr mic de angajați (Galeria Nouă are doar doi), care trebuie să realizeze și evenimentele, și obținerea fondurilor. Și cînd birocrăția devine „fioroasă” îți dai seama că este o iluzie să poți schimba ceva.

Trebuie să demonstrezi că nu ești hoț

Realizezi că statul român te privește de la început ca pe un potențial inovator, și nu ca pe un operator care dezvoltă evenimente culturale. Referințele evenimentelor pe care le-ai organizat, instituțiile internaționale cu care ai colaborat, artiștii pe care i-ai expus, nici unul dintre aceste criterii nu are relevanță cînd trebuie să primești fonduri de la stat. Iar faptul că ți se aprobă o finanțare pentru un proiect (cel mai nou exemplu ar fi Administrația Fondului Cultural Național) nu înseamnă absolut nimic. Aprobarea unor fonduri nu înseamnă și posibilitatea folosirii banilor, ci doar debutul unui calvar birocratic pentru obținerea lor. De la început și pînă la sfîrșitul procesului trebuie să demonstrezi prin nenumărate probe-cheie (garanție, sumă blocată egală cu avansul pe care-l solicitezi pentru proiect și, nu în ultimul rînd, suma care ți s-a aprobat, cheltuită în avans) că nu ești hoț.

Dacă așa funcționează și finanțările nerambursabile din agricultură sau economie, nu e de mirare că totul se schimbă atît de încet.

Evenimentul nu contează

Cred că atitudinea statului, a ministerelor, legislația și, nu în ultimul rînd, o parte dintre oamenii care aplică aceste legi și lucrează în aceste instituții obstrucționează orice intenție de a face cultură în afara instituțiilor de stat. Argumentul că sînt „bani publici” rostit cu voce gravă a devenit deja un leitmotiv al funcționarilor atunci cînd vrei să afli logica acestor

proceduri. Contra-argumentul pe care încerci să îl aduci – că de cinci ani funcționezi cu finanțări de la statul elvețian, german, austriac, olandez sau suedez pentru care ai obținut avansuri contra unor *invoice*-uri – este privit cu neîncredere și suspiciune și reflectă diferența unor mentalități. Legislația acestor țări pornește de la prezumția de nevinovăție – primești finanțarea spre a putea dezvolta evenimentele pentru care s-au aprobat banii, iar decontul (de cele mai multe ori foarte strict) este o urmare firească și necesară a desfășurării unui proiect. Diferența este că legislația românească în domeniu este construită pe prezumția de vinovăție, și anume că tu, ca ONG, vrei să înșeli statul. În acest proces realizezi că, de fapt, evenimentul propus nu contează absolut deloc și cel mai mult efort se pierde în parcurgerea unui traseu birocratic kafkian, pe care nu poți să îl străbați fără un contabil bun și, nu în ultimul rînd, „inventiv”.

Concluziile la care ajung periodic sînt pesimiste – și anume că nu merită efortul. Cred că uzura de a trăi și de a încerca să faci cultură în România este foarte mare. Din motive parțial enunțate mai sus (legislație, mentalități, sistem de valori răsturnat etc.), aici totul necesită timpi de cîteva ori mai lungi decît ar fi normal, iar efortul și consumul nervos sînt disproporționate față de rezultatul obținut.

Chiar dacă îți oferă nenumărate satisfacții profesionale, întâlniri cu oameni pe care îi apreciezi sau crearea unei comunități cu care simți că ai afinități de comunicare, este totuși o „cocoasă” pe care nu știi cît de mulți sînt dispuși să o ducă pentru multă vreme.

Galeria Nouă e o organizație specializată pe fotografie, artă video, instalații și proiecte multimedia. A dezvoltat proiecte în colaborare cu Primăria București, Centrul Internațional de Artă Contemporană, Programul Cultural Elvețian.

Fondurile europene nu sînt o mare oportunitate

Cred că ne putem lăuda cu o scenă culturală independentă activă în România, nu însă și cu un sector neguvernamental solid. Pentru aceasta ar trebui îndeplinite simultan mai multe condiții: să existe organizații capabile să înțeleagă nevoile spațiului cultural contemporan, suficient de mature pentru a gestiona resursele implicate de inițiativele promovate; să existe un sprijin pentru aceste activități la nivel de politici; să existe resursele necesare derulării activităților propuse de organizații, dar și operării continue a acestora.

Rarita Szakats, Fundația Altart, Cluj-Napoca

Prima condiție este foarte aproape de a fi îndeplinită. Mai toate evenimentele de artă contemporană din România au la bază inițiativa și efortul unei organizații independente. Există, și practica ultimilor ani a dovedit-o, organizații capabile să atragă fondurile necesare derulării proiectelor lor, de mai mare sau mai mică anvergură. Însă despre organizații solide nu putem vorbi în lipsa unui cadru stabil și favorabil, care să le permită existența și continuitatea operațională. Dacă în alte domenii organizațiile neguvernamentale s-au bucurat de sprijin pentru dezvoltarea lor instituțională, pentru asigurarea mecanismelor și resurselor interne de operare, în domeniul cultural de un astfel de sprijin au beneficiat doar foarte puține. Aproape nici un finanțator sau susținător al proiectelor culturale – și mă refer aici atît la programe de finanțare, cît și la sponsorizări și alte forme de sprijin din partea donatorilor privați – nu acoperă costuri legate de salariile personalului administrativ al organizației, de telefon, de utilități etc. Nici măcar în măsura în care aceste cheltuieli sînt strict necesare derulării proiectului susținut. Pentru a organiza un festival, de exemplu, e nevoie de cel puțin un om care să coordoneze timp de minimum trei-patru luni activitățile, așa cum e nevoie de un buget de comunicații care să permită organizatorilor să țină legătura cu invitații, cu finanțatorii, furnizorii etc. Însă acest efort este, cel mai adesea, desconsiderat sau văzut ca reprezentînd o contribuție firească a organizației. Problema este însă că în acest fel organizațiile nu își pot permite angajați permanenți și uneori nici sedii în care să o-

pereze. Or, în lipsa acestui cadru care să confere siguranță și continuitate muncii organizației, existența ONG-urilor culturale este încă fragilă.

O nouă etapă: redefinirea relației cu comunitatea

O parte a soluției se află, fără îndoială, în mecanismele publice de finanțare a culturii, atît la nivel centralizat, cît și la nivelul bugetelor locale. Însă aceste mecanisme, aflate în faza lor de pionierat, necesită eforturi mari pentru a deveni funcționale, accesibile, eficiente.

Fondurile europene nu sînt și nu au fost o mare oportunitate pentru organizațiile culturale. Însă retragerea la care am fost martori în ultimii ani a donatorilor internaționali, publici și privați, lasă sectorul neguvernamental românesc în fața unei mari provocări. Aceea de a-și adapta într-un timp foarte scurt instrumentele și limbajul pentru a mobiliza resursele necesare din interiorul comunității pe care o servesc: companii, oameni de afaceri, donatori individuali etc. Iar acest proces, deși dureros și anevoios – pentru că implică să investești efort în dezvoltarea propriilor abilități, în educarea partenerilor de dialog, dar și în conturarea unui cadru legal care să încurajeze comportamentul filantropic – poartă, cu sau fără voie, operatorii culturali din România spre o nouă etapă în dezvoltarea proprie: redefinirea relației cu comunitatea. Atenția acordată publicului și nevoilor sale crește. Și odată cu ea crește impactul social și economic al artei și al proceselor creative care, din ce în ce mai des, sînt menționate ca elemente generatoare de creștere economică. Iar această nouă – în sensul de recent apreciată – dimensiune a culturii aduce cu ea și o nouă oportunitate de consolidare a sectorului, prin participarea organizațiilor culturale la procesele de dezvoltare locală și, implicit, accesul la fondurile structurale.

„Altart” a fost fondată în anul 2000, cu misiunea de a promova forme inovative bazate pe utilizarea noilor tehnologii. Proiectele fundației, interdisciplinare, includ media, film, fotografie, animație și performance.

Banii din România, transparenți și ne-birocrațici

Pentru că instituția pe care o reprezintă, Asociația Vector, are ca obiect de activitate promovarea artei contemporane, mă voi referi la situația din acest domeniu. În continuare, muzeele de artă și galeriile Uniunii Artiștilor Plastici dețin majoritatea spațiilor de expoziție din țară. Chiar dacă în ultimii ani, în marile orașe universitare din România – unde există și o viață culturală mai sofisticată, ce iese din tiparul manifestărilor folclorice și provinciale –, au apărut primele galerii comerciale profesionale care, alături de spațiile artistice non-profit, încep să devină o contrapondere la discursul dominant de tip UAP, situația este departe de normalitate.

Matei Bejenaru, Asociația Vector, Iași

În instituțiile artistice de stat, directorii au ajuns la conducere cu suport politic, unii auzind abia acum despre ideea de a avea o strategie managerială a instituției. Neavând experiență și voință pentru modernizare și adaptare la noua situație din teritoriul artelor vizuale, majoritatea muzeelor de artă organizează evenimente neprofesioniste care nu atrag un nou public, în special cel tânăr. Cu alte cuvinte, ca și fostele întreprinderi comuniste falimentare, acestea „produc cultură ineficientă pe stoc” datorită faptului că au asigurată finanțarea de la bugetul de stat fără a participa la vreo competiție.

Uniunea Artiștilor Plastici a fost fondată în comunism pentru a asigura controlul ideologic asupra creației artistice. Capitalul său cel mai important îl reprezintă atelierul de creație și galeriile de artă. În prezent, această instituție în criză nu reușește să se reformeze și să se adapteze unui context pluralist și concurențial. Chiar și titulatura sa este anacronică, deoarece obiectul de activitate îl constituie doar artele tradiționale.

Ca și alte ONG-uri din domeniu, Asociația Vector se confruntă cu aceleași probleme: cum să își dezvolte propria agendă, care nu coincide cu agenda posibililor finanțatori (în majoritate străini), ori cum să răzbată prin păienjenii birocratic și neclar al banilor publici din România. Ca strategie de viitor, cred că banii publici românești, cîștigați prin concursuri corecte și transparente, pot asigura supraviețuirea și dezvoltarea pe termen mediu și lung. Sint optimist că, sub presiunea normelor UE, și autoritățile locale vor avea bugete reale pentru ONG-urile culturale.

Consider foarte important ca Ministerul Culturii și autoritățile locale să susțină dezvoltarea instituțională a acestor ONG-uri. Ele sînt eficiente, oamenii care lucrează în ele au o cu totul altă motivație decît cei din sistemul de stat, au viziune și recunoaștere profesională. Aceste instituții sînt încă firave și dependente de finanțări punctuale care nu prea le dau posibilitatea pentru a-și face strategii de lungă durată. Concret, sper ca noua Administrație a Fondului Cultural Național să reușească să pună la punct o metodologie flexibilă și mai puțin formalizată pentru finanțare. Parcă funcționează prezumția de vinovăție a aplicanților. Impresia mea și a colegilor mei este aceea că în formularele și anexele ce trebuie completate, mai important e să demonstrezi că nu vei fura banii publici. Substanța proiectului cultural e tratată secundar.

Asociația Vector este un ONG cultural înființat de tineri artiști, filosofi și sociologi. Din 1997, Vector organizează Bienala Periferic, cea mai importantă biennială de artă contemporană din România. În decembrie 2003 a fost inaugurată și Galeria Vector.

timisoara
mercy 7
iulius mall

iasii
iulius mall

bucuresti
arthur verona 13
edgar quintet 9
anador center

cărturești
carte, ceai, muzică, dichis

Începe să se contureze o piață a fundațiilor culturale

Asociația pentru Muzică Urbană TMBase din Timișoara organizează Festivalul de Muzică Electronică Urbană, eveniment anual internațional consacrat muzicii electronice. Cea de-a opta ediție a avut loc în octombrie 2005.

Florin Unguraș/ TMBase

Asociația pentru muzică urbană TMBase s-a constituit în mod legal în anul 2001, după ce grupul informal care constituie în prezent nucleul a început să se manifeste din 1997 și să organizeze Festivalul TMBase (principala noas-

tră manifestare), începînd cu anul 1998. La început activitatea noastră s-a grefat pe o organizație studențească (din Universitatea Timișoara), ulterior grupul s-a constituit în asociație pentru că am considerat că aceasta e cea mai bună formă de organizare a activității noastre de promovare în România a muzicii electronice *non-mainstream*.

Am fost la început o grupare de creatori, forțată de împrejurări să se organizeze și să se transforme în ceea ce sîntem astăzi. Nu am conștientizat inițial ce implică ceea ce ne propusem și probabil a fost mai bine așa. Am avut foarte multe de învățat, a trebuit să trecem peste numeroase obstacole și riscuri. A trebuit să ne asumăm și să ne adaptăm la activități pentru care nu credeam vreodată că sîntem pregătiți – mai ales cele de natură non-artistică: atragere de fonduri, promovare și chiar marketing, management de diverse tipuri ș.a.m.d.

Aș spune însă că drumul destul de dificil ar fi fost mult mai greu dacă nu ar fi existat acel impuls și stimulent de natură muzicală, dacă nu am fi fost în permanență conștienți că oricît de neplăcute sînt activitățile organizatorice, ele converg pentru

scopul nostru artistic comun. Trebuie spus și că, probabil, nu am fi reușit în lipsa confirmărilor venite din partea celor cărora li se adresa muzica pe care am promovat-o – fără *public*, fără răspunsul fabulos al *oamenilor* care ne-au confirmat că mergem în direcția bună nu am fi ajuns atît de departe. În plus, sprijinul instituțiilor culturale internaționale (British Council, Pro-Helvetia, centrele culturale franceze și germane din Timișoara) a venit în momentul oportun, cînd probabil am fi rămas fără „suflu”, reușind să amplificăm ceea ce construiseam pînă atunci.

Lipsește un buget care să susțină o activitate permanentă și consolidată

După părerea noastră, din informațiile pe care le avem, începe să se contureze o piață a ONG-urilor culturale, există cîteva cu manifestări constante și suficient de solide, dar credem că se poate vorbi doar despre o etapă inițială. De altfel, succesul primului val de acțiuni de acest tip a determinat apariția unui val secundar, care se află acum la primele manifestări. În zona noastră de activitate, modelul a-

firmat de noi a funcționat și am dat nenumărate sfaturi pentru înființarea unor organizații similare care au devenit între timp realitate, realizînd primele acțiuni relativ recente. Pînă la o piață solidă însă credem că mai sînt de făcut cîteva pași...

Din nefericire, din punctul de vedere al instituționalizării, credem că situația majorității ONG-urilor este încă fragilă. Sursele de finanțare ale activităților nu sînt foarte numeroase și au posibilități relativ limitate. Noi ne aflăm în categoria de organizație susținută intens și de publicul cărui i se adresează și cu toate acestea vedem instituționalizarea destul de îndepărtată – am reușit să facem cîteva investiții în echipamente necesare activității pe care o desfășurăm, ne susținem cheltuielile curente și desigur costurile proiectelor desfășurate, și lucrurile se opresc aici. În afară de lipsa unui buget care să susțină o activitate permanentă și consolidată, ne confruntăm și cu scăderea entuziasmului unei părți a fondatorilor asociației, din diverse motive, dar aș spune că transformările prea lente la nivel național în domeniul muzical de care ne ocupăm nu au reușit să întretină motivațiile și să confirme așteptările unei părți a acestora.

Mihaela MICHAÏLOV

TEATRU LA ROTISOR

Cine este Ariane Mnouchkine?

În cazul în care Karl Lagerfeld ar îmbrăca-o pe Ariane Mnouchkine, ar alege, cu siguranță, o rochie albă, lungă, simplă, elegantă. O rochie marca unui stil solar, inconfundabil, care caută umbra doar pentru a da mai multă intensitate luminii. Vestimentația teatrului Arianei Mnouchkine este una global luminoasă. Poetică, fictională, onirică. Cromatica e perfect geometrică. Pentru că Mnouchkine caută echilibrul grafic în tensiuni rumenite. Tensiuni gurmănde. În pauzele spectacolelor, la Théâtre du Soleil, spectatorii pot mânca la bufet preparatele civilizației pe care montarea o înglobează. Ca să simtă organic ingredientele unui teatru care trece și prin stomac.

Mnouchkine propune o *culinaria* teatrală. Savurați!

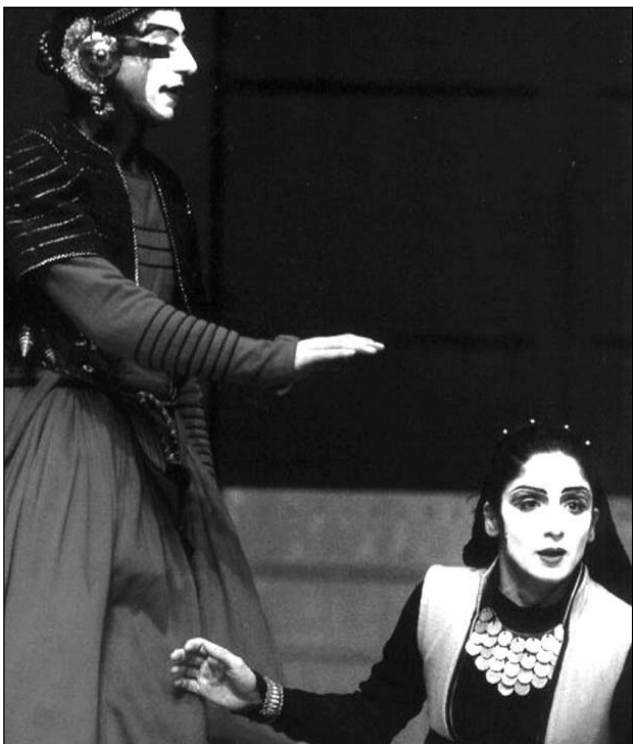
Ariane Mnouchkine s-a născut în 1939 și a făcut studii de psihologie la Sorbona. În 1961 a înființat Asociația Teatrală a Studenților din Paris, în cadrul căreia a montat primul ei spectacol, *Genghis-Han*. În 1964 a creat Théâtre du Soleil, companie celebră în întreaga lume, căreia i-a imprimat constant o retorică a cercetării programatice, a partajării atribuțiilor în echipă și a dedicării totale. Mnouchkine retonifică expresivitatea teatrului popular, biciul ca societate a spectacolului comunitar.

Alcătuît din 60 de persoane de pe toate continentele, Théâtre du Soleil cultivă etica responsabilizării altruiste. Fiecare membru al companiei face și multe alte lucruri în afară de atribuțiile pe care e pregătit să le exercite în mod curent. Pentru Mnouchkine, exclusivismul teatral e mod de viață. La fel și tipul de implicare extremă. Nu există jumătăți de măsură în aliajele regizoarei.

Fiecare proiect teatral e un gest vital de afirmare a identității panoramice pe care spectacolele o accentuează. Mnouchkine face un teatru coral, pan ritualistic. Un teatru care cuprinde, fie că e vorba despre Shakespeare sau despre *Genghis-Han*, o întregă comunitate. Ansamblurile o fascinează prin monumentalismul de care este atât de legată. Mnouchkine nu ignoră sita detaliilor. Dar le cerne peste trupele de forță cu care înaintează.

Pentru regizoare, teatrul înseamnă cantonament riguros și profesionist, program de lucru care presupune o muncă susținută. Repetițiile încep la 8.30 și se termină la 7 seara. Înainte de premieră, ele se prelungesc până la 3 dimineața. Nimic nu e prea mult pentru intransigența antrenorului de cursă lungă, alpinistă devoratoare de înălțimi și de ore care se succedă undeva dincolo de timpul civil. De timpul obiectiv cursiv. Mnouchkine are noțiunea bioritmului performant. Le pune la îndemână actorilor tehnici orientate și antrenamente care implică un echilibru corporal perfect: „Scena unui teatru e un spațiu gol... Ce îl umple? Nu decorurile, ci imaginația spectatorului, solicitată de actori. Actorul trebuie să aibă instrumente... Pentru mine, teatrul trebuie să fie teatral în cel mai înalt grad cu putință”. Această teatro-dermie e esențială pentru poeticitatea spectacolelor celei care mănâncă pielea teatrului pe piine.

Mnouchkine e o regizoare de sol întins. Théâtre du Soleil verberează.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Zece ani de la dispariția lui Sergiu Celibidache

De vorbă cu dirijorul Mark Mast

Sergiu Celibidache, împreună cu prietenul său din tinerețe, Mircea Berindei, secretar al Legației Române din Helsinki între 1942 și 1945 (© foto arhiva V. Eskenasy)

Luni, 14 august se împlinesc zece ani de la moartea dirijorului Sergiu Celibidache. A fost un dirijor român? Îmi pun întrebarea gândindu-mă la grilele de lectură mai noi, aduse recent în discuție, în relație cu Mircea Eliade. Celibidache, născut în 1912, a plecat din România în 1938, a studiat dirijoratul în Germania și a practicat apoi, până la moarte, în numeroase țări din lume – în ultimii săi 20 de ani în fruntea Filarmonicii din München. Exceptând una dintre rapsodiile enesciene, nu a dirijat muzică de compozitori români. Dar el însuși s-a considerat și s-a declarat public întotdeauna român, mergând până la a refuza să primească vreo altă cetățenie, în ciuda deziluziilor pe care nu le ascundea atunci când vorbea despre România și viața ei muzicală. Iar zece ani după plecarea lui?...

„O zi cu Celibidache” se intuiește programul în memoria lui ce vor putea fi ascultate pe postul de radio Bayern 4 Klassik. Radioul clasic de la Stockholm va transmite zilnic, începând din 14 august, amintiri și concerte din anii 1965-1972, cu Celibidache la pupitrul Orchestrei Simfonice a Radiodifuziunii Suedeze. Canalul muzical de televiziune prin satelit Classica va redifuză un documentar din 1995, intitulat *Sergiu Celibidache – un Maestru la München*, și un concert cu simfonia a 6-a de Bruckner. Un alt concert documentar, Celibidache în repetiție cu Bruckner, va fi difuzat de postul de televiziune Arte, o înregistrare a simfoniei a 5-a de Ceaikovsky va fi prezentată pe canalul televiziunii germane ZDF theaterkanal, iar ARD, canalul public german, va relua capodopera lui Brahms, *Un Requiem German*, cu Filarmonica din München. Nu se poate spune că aniversarea dirijorului român este uitată.

La München, luni, va avea loc un concert memorial, în interpretarea Orchestrei de tineret a Filarmonicii müncheneze (Junge Müncher Philharmonie), sub bagheta lui Mark Mast. Fostul elev al lui Celibidache, intendent al Fundației omonime, Mark Mast, va dirija o suită simfonică *Taschengarten* (Grădina de buzunar), anunțată în primă audiere. Este singura dintre compozițiile lui Sergiu Celibidache totuși bine cunoscută, după ce maestrul a înregistrat-o pe un LP, cu orchestra simfonică de la Stuttgart, în beneficiul UNICEF, iar înregistrarea a apărut în anii trecuți și pe discul compact.

Am avut plăcerea să stau de vorbă cu dirijorul Mark Mast, care ne-a acordat un interviu pentru Radio Europa Liberă, și l-am întrebat, între altele, de ce la concertul comemorativ nu se interpretează o piesă într-adevăr inedită a lui Sergiu Celibidache. Mark Mast îmi reamintea că, deși Celibidache a compus toată viața, maestrul și-a ținut ascunse compozițiile. Ele sînt în continuare păstrate de familia Celibidache, care a cerut expres ca *Taschengarten* să fie piesa cîntată în sala de concert. Partiturile nu au intrat în patrimoniul Fundației. Mark Mast speră să poată conduce în concert, la o dată încă nefixată, o altă suită, cea intitulată *Haz de necaz*. În paranteză fie spus, Celibidache mi-a vorbit, pe cînd se afla imobilizat cu o fractură, pe patul de spital, în ultimul lui an de viață, despre această suită buclucașă, ce include o mișcare în care își bătea joc de Ceaușescu, și despre ezitățile lui de a o dirija în primă audiere chiar în România.

Iar în România? Mark Mast mi-a spus că este probabil ca anul acesta să aibă loc un Festival Celibidache la Iași, că ar fi în curs negocieri cu cabinetul primului-ministru, pe baza unui concept și program stabilite de familie împreună cu el și puse pe

hîrtie încă din aprilie. Dacă nu există încă sponsori germani, importante ar fi pentru Mark Mast voința și dorința politică manifestate în România de a avea acest festival într-un oraș de importanță culturală a Iașului. Cînd ar putea avea loc acest festival? Dirijorul speră ca în luna octombrie, cînd se va afla oricum la Iași pentru concerte cu Filarmonica Moldovei și îl consideră un necesar gest „simbolic” de a-l readuce pe Celibidache acasă. Personal, nu prea înțeleg de ce o avea nevoie familia Celibidache de primul-ministru pentru a se organiza un concert omagial, dar fie.

A-l readuce simbolic acasă pe Sergiu Celibidache este important, desigur, dar, am observat, în cei zece ani de existență ai Fundației müncheneze pe care o conduce, ea nu a reușit să capete vizibilitatea la care aspira. Din ce motiv? Este o problemă de mijloace financiare, îmi răspunde Mark Mast, iar Fundația nu a reușit să obțină bugetul și sponsorizările necesare proiectelor mari cu care a pornit la drum. Ar rămîne în continuare doar un centru instituțional, cu speranța de a se dezvolta în următorii zece ani, poate, speră dirijorul, cu ajutorul studenților și al celor inspirați de Celibidache. Orașul München a fost o mare dezamăgire, afirmă Mark Mast, festivalurile din 2002 și 2004 trebuind să se desfășoare exclusiv din bugetul Fundației, fără alți sponsori, fără un interes real din partea autorităților culturale ale orașului.

Una dintre explicații ar fi atitudinea lui Celibidache însuși, care, în timpul vieții, a fost atât de ferm în a refuza orice mărturie, documentare sau sonore, încît odată dispărut nimeni nu mai consideră gestul necesar. Și totuși, cum se explică faptul că o Fundație a cărei menire este să adune și să publice mărturiile nu a realizat nici un proiect, nu

are un fond documentar, nu a publicat nici un studiu, nici un disc în zece ani? Lipsa bugetului pentru așa ceva, mi-a răspuns Mark Mast, explică totul. Bugetul anual al Fundației este doar de 6.000 de euro. Familia spune că a făcut ce a fost în puterea ei, a creat Fundația al cărei bun mers nu ar mai fi de responsabilitatea ei. Dar a cui, oare? Pentru familie, responsabilitatea ar reveni acum lumii muzicale, oficialităților orașului, sponsorilor, explică Mark Mast, reamintindu-mi și că toate contractele privind publicarea de discuri sînt în mîna familiei și că fundația nu are nici o prerogativă sau drept. „În ce mă privește, îmi spunea Mark Mast, fac tot ce este posibil să rămîn dedicat Fundației, fiindcă în ultimă instanță sînt dirijor. De la începutul anului 2003 conduc Fundația ca pe un hobby, non-profit, nepătit... No comment.

Mark Mast, născut în 1963, numește doi dirijori care i-au marcat viața, Leonard Bernstein, pe care l-a cunoscut în 1987 și a cărui energie multireatoare l-a ajutat să-și concilieze propriul conflict, chemare, între jazz și muzica clasică, și Sergiu Celibidache. Director general muzical o vreme la Eisenach, în Turingia – mi-a povestit dirijorul – a ajuns, grație unui fagotist ieșan, să fie invitat la Iași de Orchestra Filarmonică. După un prim contact în noiembrie trecut, după o săptămîină de muzică împreună – în cursul căreia a apreciat dedicația muzicienilor ieșeni și în special talentul și sunetul „fantastic” al compartimentului corzilor –, Mark Mast a avut plăcerea să fie numit prim dirijor invitat al Filarmonicii Moldovei. Un prieten cîștigat pentru România, pentru familia ei muzicală, cu sau fără un Festival Celibidache afacere de familie și prim-miniștri.

Cei care vin prea târziu și stau prea mult

Iulia BLAGA

CRONICĂ DE FILM

Lucrurile frumoase sînt cele care nu se văd bine, cum e, de pildă, fotografia de indieni din medalion sus. Nu știu cum dă în revistă, dar neclaritatea nu e din pricina tiparului. Edward S. Curtis a făcut-o în 1904 (ca s-o fixăm mai bine, cu trei ani înainte de răscoala din 1907). Supranumit de unii indieni *The Shadow Catcher*, Curtis a fost un nebulă la vremea lui (a murit necunoscut și falit în 1952) și o celebritate după ce a încetat din viață (din anii '60 încoace).

I-am văzut recent o expoziție la Muzeul Național de Artă al României, care reunea câteva copii (60) după fotografuri publicate în cele 20 de portofolii incluse în lucrarea sa (în 20 de volume) *The American Indian*. Curtis a realizat de-a lungul vieții vreo 40.000 de imagini cu indieni din toate zonele Statelor Unite. A fost un inovator în ale fotografiei și un etnograf.

Cînd America deplîngea deja distrugerea indienilor (după ce îi distrusese), el pornea să-i immortalizeze. Ca să facă rost de bani (a avut o stipendie, dar a terminat-o repede), a acceptat, printre altele, să fie fotograf de platou și cameraman secund la *Cele zece porunci* de Cecil B. DeMille, în 1920. Nu-l interesa cinematografia. Interesul lui era trecutul, nu noua artă. Din acest unghi trebuie privit și filmul lui etnografic *In the Land of the Headhunters*, din 1913, în care filma obiceiurile indienilor Kwakiutl și despre care s-a spus ulterior că anunța, în ceea ce privește tratamentul subiectului, pelicula *Nanook of the North* (1922) a lui Robert J. Flaherty, considerată punct de pornire al filmului documentar. Filmul lui Curtis a avut o singură proiecție, fiind practic (sic) un fiasco.

Nu vreau să vorbesc prea mult despre ce a făcut Edward Sheriff Curtis. Fotografia din medalion sus, intitulată *The Vanishing Race*, mi se pare de ajuns pentru că reprezintă sfîrșitul unei lumi și al unui timp. Nu e singura imagine cu indieni surprinși fugăr, îndepărtându-se. Curtis a simțit potențialul dramatic (și metafizic) al cadrării. Sub aceasta, vedeți alta. Seamănă cu niște cadre dintr-un film, numai că nu sînt dintr-un western. Sînt pe bune, chiar dacă fotografii le-a regizat, adică i-a pus pe indieni să umble. Dar indienii sînt indieni, iarba e iarbă de-atunci, norii sînt tot de-atunci. Și s-au stricat de mult.

Hoarda sălbatică e filmul unui sfîrșit

Sfîrșiturile au o solemnitate care le absolvă un pic de tristețe și regrete, poate pentru că le pune o ramă nostalgică și le fixează într-un context care ține și de predestinare. *Hoarda sălbatică!* *The Wild Bunch* e tot filmul unui sfîrșit. Oamenii lui Pike Bishop (William Holden) fac și ei parte dintr-o *vanishing race*; sînt prinși la mijloc între revoluția industrială, revoluția mexicană, primul război mondial care se apropie. Minunata lume nouă nu mai are nici un loc pentru singuraticii Vestului și pentru vechile lor repere morale. Libertatea lor e înlocuită cu un alt gen de libertate. Civilizația nouă îi înghițe așa cum i-a înghițit și pe indienii plecați cu caii lor (în șir indian, normal), la fel cum i-a înghițit pe mamuți și pe eroii reanimați din *Ice Age*. Timpul trece tot mai repede. *Those days are closing fast*, spune Pike Bishop, fără să știe că, peste mulți, mulți ani, niște fizicieni vor demonstra matematic faptul că timpul se scurge într-adevăr tot mai repede. Conturile se închid tot mai repede. E curios cum pe linia de finis toți sînt la fel. Indienii și cowboy-ii sînt pentru noi nu atît rivali, cît mai mult două specii de mamuți șterse nu la mare distanță una de alta de pe fața pămîntului. În 1969, cînd Sam Peckinpah a făcut *The Wild Bunch*, western-ul căzuse și el în desuetudine. Filmul lui e un *last walk* înainte de a cădea cortina și peste acest gen cinematografic.

În urmă rămîn umbrele – de pe ecran, de pe plăci fotografice, din cute ale memoriei – ca niște nori, „castele aeriene de înghețată” – *icecream castles in the air*, după cum le spune Joni Mitchell.

The Wild Bunch – 1969, Regia: Sam Peckinpah. Imaginea: Lucien Ballard. Cu: William Holden, Ernest Borgnine, Robert Ryan, Edmond O'Brien

Răzvan ȚUPA

MUZICĂ PE LITERE

La sfîrșitul anilor '70, trupe ca Sex Pistols, The Clash sau The Ramones, care se înscriu printre legendele curentului punk, au determinat schimbări atît la nivelul sonorităților, cît și în ceea ce privește dorința de a experimenta. Una dintre formațiile care s-au impus ca pionieri ai epocii post-punk a fost Joy Division. Din 1976 pînă în 1980, trupa britanică a sondat sonorități întunecate cu mărci electronice.

Sinuciderea solistului Ian Curtis a dus la desființarea trupei, însă membrii formației au continuat să cînte sub un nou nume: New Order. În prezent, Anton Corbijn, cunoscut pentru videoclipurile pe care le-a realizat pentru trupe ca Depeche Mode și U2,

New Order: cînd ai ce arăta

filmează o peliculă inspirată din povestea lui Ian Curtis. Unul dintre rolurile principale în pelicula intitulată *Contact* este interpretat de Alexandra Maria Lara, actrița de origine română care s-a remarcat în *er Untergang*.

Numele alese de trupă au fost subiect de controversă nu numai în anii '70, ci și mai târziu. Mai întîi Joy Division, un nume inspirat dintr-un roman despre al doilea război mondial și care desemna un grup de femei folosite ca sclave sexuale în lagărele de concentrare. Explicația că numele este o provocare la adresa taburilor sociale nu a fost suficientă, mulți amintindu-și de referința acestui prim nume atunci cînd trupei i s-a reproșat că are accente neo-naziste. Mai mult, s-a spus că New Order este o sintagmă împrumutată din discursurile lui Hitler, care promitea „noua ordine a celui de-al Treilea Reich”. Membrii trupei au contrazis însă mereu aceste acuzații.

O nouă direcție

Imaginea trupei Joy Division i-a urmărit pe cei de la New Order pînă în 1983. Dacă primul album, lansat în 1981, *Movement*, era încă marcat de stilul practicat cu Joy Division, cel de-al doilea, *Power, Corruption & Lies* (1983), a impus noua direcție a trupei. Împrumutînd frenezia electronică a celor de la

Kraftwerk, New Order a amestecat sonoritățile considerate acum drept precursorale stilului techno și house cu sound-ul rock al chitarei. Din acea epocă au rămas cel puțin două piese care au fost reluate de-a lungul anilor în mod repetat ca icon-uri ale spațiului alternativ-dance: *Blue Monday* și *Confusion*.

În același timp, liderul Bernard Sumner a simțit nevoia să se distanțeze de versurile lirice și descriptive pe care fostul membru al Joy Division, Ian Curtis, le făcuse celebre. Rezultatul a fost că New Order a reușit să combine ironia și pasajele impresionante.

Anul trecut, la Premiile New Musical Express, New Order a obținut trofeul „God-like Geniuses”, distincție primită în trecut de nume ca Ozzy Osbourne, The Clash sau Happy Mondays.

Albumul din 2005, *Waiting for the Sirens Call*, a marcat o nouă etapă pentru muzica celor de la New Order. Piesa care a dat titlul materialului și pe care membrii trupei o consideră una dintre cele mai bune scrise vreodată își asumă o nuanță epică punctată de linia antrenantă a basului și de câteva dezvoltări pentru chitară, care arată că New Order nu a înghețat în formulele ce i-au asigurat succesul și mai are ce să arate și de acum înainte.

O NOAPTE FURTUNOASĂ ACASĂ LA COANA MARE

teatru și filme

www.24fun.ro

Petrecerea continuă

Mădălina COCEA

LA BLOG

Cine sîntem noi?

În primul rînd, nu sîntem sau nici măcar nu ne considerăm jurnaliști. Scriem pentru că este o formă de expresie a personalității, pentru că vrem să ne împărtășim viața celorlalți sau să-i ținem la curent cu noutățile pe prietenii și rudele noastre. Cei mai mulți nu am mai scris pe nicăieri înainte să ne apucăm de treaba asta, așa că atunci cînd ne citiți puteți fi 77% siguri că este o creație originală. Și încă o precizare importantă: în general, nu sîntem obsedați.

Aceștia sîntem noi, bloggerii. Sau, în fine, majoritatea.

Un studiu dat publicității în luna iulie de Pew Internet & American Life Project permite trasarea unui portret-robot ce nu coincide mai deloc cu imaginea stereotip a bloggerului.

- Doar 54% au sub 30 de ani, ceea ce înseamnă că blogosfera nu este populată doar de puștimea care își împarte timpul între eseuri vibrante despre propria viață și jocuri care te învață cum să decapitezi o persoană în 30 de feluri.
- 34% din bloggerii se consideră jurnaliști, dar 65% nici nu aspiră, nici nu consideră că munca lor i-ar îndreptăți la acest statut. Deși mass-media au îmbrățișat expansiunea blogosferei, acordîndu-i în mod omogen statutul unui „altfel de jurnalism”, adevărul este că bloggerii sînt doar oameni care comunică. Ceea ce îi face jurnaliști sau nu este ce anume comunică.
- Bloggerilor le place să scrie, pur și simplu, despre viață. Conform sondajului, cele mai importante motive care îi determină pe bloggerii să scrie sînt: dorința de a se exprima într-un mod creativ (52%), împărtășirea experiențelor personale (50%), informarea celor dragi despre ce e nou (37%). Urmează, în topul motivelor, dorința de a împărtăși cunoștințele lor și altora (34%) și ambiția de a-i motiva pe alții să acționeze într-un anumit mod (29%).
- Doar 8% dintre ei cîștigă bani de pe urma blogului.
- Bloggerii sînt oameni foarte informați: 95% citesc știrile de pe Internet, iar 71% dintre ei fac acest lucru în fiecare zi.
- Întrebați despre preferința pentru neutralitatea știrilor, 45% dintre bloggerii au răspuns că preferă să obțină informații de la surse care nu înclină spre nici un punct de vedere, 24% susțin că citesc știri care se opun propriului punct de vedere, în timp ce doar 18% citesc știrile care corespund așteptărilor lor.
- Pentru majoritatea, blogul este un hobby, și nu o obsesie. 44% consideră blogul ca „o simplă activitate, care nu îmi consumă foarte mult timp”, alți 40% îi spun pur și simplu un „hobby”. Doar 13% își actualizează blogurile zilnic, aceiași procent fiind valabil și pentru respondenții sondajului care au mărturisit că blogul este o parte importantă a vieții lor.

Studiul, realizat pe baza sondajelor telefonice și monitorizării directe a unor bloguri, se referă în mod exclusiv la blogosfera americană. Cercetarea a relevat și creșterea numărului de autori de bloguri – 12 milioane de americani au propriul blog și 57 de milioane de americani citesc bloguri.

S-a lansat PACT – primul portal dedicat cooperării culturale

Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene (CC PCE), cu sediul la București, realizează primul portal interactiv pentru cooperare culturală din România, „Observator Regional PACT”, care a devenit activ din luna iulie. Potrivit directorului CCPCE, Vladimir Simon, portalul este un laborator al cooperării culturale din Sud-Estul Europei. Inițiativa creării Observatorului PACT online este o urmare a seminarului „Rețelele tematice europene”, desfășurat la București în toamna anului trecut, cînd CC PCE și-a asumat sarcina de a înființa o asemenea structură. Noutatea site-ului PACT constă în faptul că este interactiv, ceea ce înseamnă că permite operatorilor culturali să intre în dialog, să comunice, să primească răspunsuri la întrebări în timp real.

Matei BEJENARU

ARTE VIZUALE

Le moment décisif

Henri Cartier-Bresson este unul dintre cei mai importanți fotografi ai secolului XX, care a avut o contribuție esențială în definirea limbajului specific al fotografiei. După ce, la sfîrșitul anilor '20, a studiat la Paris pictura în renumitul, pe atunci, atelier al lui André Lhotte, el și-a început cariera de fotograf independent în 1931, cu ocazia unei expoziții etnografice în Mexic. Cartier-Bresson a lucrat ca asistent operator și în cinematografie, pentru regizori celebri, printre care și Jean Renoir. Cu ocazia războiului civil din Spania, a realizat o serie de filme documentare, pentru ca în anii celui de-al doilea război mondial să cadă prizonier în Germania, de unde a reușit să evadeze și să se înroleze în rezistența franceză. În deceniile următoare, în calitate de fotograf independent, a călătorit în toată lumea și a publicat o serie de albume fotografice de mare succes.

Henri Cartier-Bresson este unul dintre puținii fotografi care au dezvoltat creativ acea dimensiune a fotografiei de a capta (memora) un moment semnificativ din realitate. Pentru el, „le moment décisif” este acela care definește esența unei situații. De fapt, aceste idei au fost teoretizate încă de la începutul secolului trecut de către Alfred Stieglitz în revista „Camera-work”, care a definit conceptul de „straight photography – fotografie directă”, un pas înainte față de gîndirea pictorialistă ce pune fotografia pe un loc secundar, căutînd să importe elemente din limbajul plastic al picturii și graficii. Fotografiile lui Cartier-Bre-

sson, chiar dacă reprezintă subiecte dinamice, au întotdeauna o solidă structură compozițională care, probabil, este rezultatul studiilor de pictură din tinerețe. Pentru el, capacitatea fotografiei de a prezenta obiectiv realitatea, deci de a avea o valoare de adevăr, este un factor de maximă importanță. Rămîne ca fotograf să își dezvolte acel simț al realității cu ajutorul căruia să se ghideze pentru a fi prezent la momentul și locul potrivit. Aceste premise vor ajuta ca priza directă a realității să se facă în momentul decisiv, regulă de bază folosită de toți fotojurnaliștii.

Cartier-Bresson se compara cu un pescar

În cunoscuta fotografie „Rue Mouffetard”, din 1958, artistul a surprins un puști care aduce acasă cu mîndrie două sticle de vin. Atitudinea și vestimentația sa, precum și fundalul străzii pariziene sînt un tablou vivan al Parisului proletar postbelic. Într-o altă imagine cunoscută, „Duminică pe malul rîului Marna”, din 1938, Henri Cartier-Bresson ne înfățișează o scenă domestică, în care două familii sînt la picnic în mijlocul naturii. Apa rîului este liniștită, undițele sînt ancorate, platourile cu mîncare tocmai au fost terminate, în timp ce unul dintre bărbați umple ultimul pahar de vin. Într-o singură imagine avem esența spiritului *bon vivant* al vieții de la țară. Într-un alt registru tematic, fotografia „Prizonier de război la Dessau”, din 1945, surprinde momentul în care o fostă torționară nazistă este deconspirată de

către o prizonieră. Atitudinile personajelor redau cu veridicitate tensiunea momentului.

Într-un interviu, Cartier-Bresson se compara cu un pescar care tocmai a observat mișcarea plutei și a căruia măiestrie era alegerea momentului cînd trebuia să tragă un-dița pentru a prinde peștele.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”

Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Colegiul editorial:

Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:

George Onofrei

Redactor-șef adjunct:

Anca Baraboi

Secretar general de redacție:

Victor Jalbă

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Mădălina Cocea, Șerban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Ada Milea, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu

Carte: Luminita Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu

Muzică: Victor Eskenasy, Răzvan Țupa

Film: Iulia Blaga

Teatru: Mihaela Michailov, Oana Stoica

Arte vizuale: Matei Bejenaru

Caricatură: Lucian Amarîi (Jup)

Grafică: Ion Barbu

TV: Alex Savitescu

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, 0724/ 574355, fax: 0232/ 214111, e-mail: supliment@polirom.ro, <http://www.supliment.polirom.ro>

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente:

Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333
Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Tipar: S.C. Print Multicolor S.R.L., Iași

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378.

Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal.

Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament:

- 18 lei (180.000) pentru 3 luni
- 36 lei (360.000) pentru 6 luni
- 69 lei (690.000) pentru 12 luni

• Potrivit articolului 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului • „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX •

Luiza VASILIU
ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Coc

Printre atâtea moșteniri odioase ale comunismului, pe care sînt sigură că mii de enciclopedii bine intenționate nu le vor putea niciodată inventaria complet, există una care mi-a sărit în ochi acum cîteva zile, într-un avion cu care mă întorceam acasă. E vorba de o așa-numită chestie pe care o aveau în comun înainte de '89 educatoarele, funcționarele, casierile, secretarele, vînzătoarele și unele neveste de securiști: cocul, doamnelor și domnilor, cocul ridicat în mod nefiresc, cocul care adună părul vopsit în violet, roșcat sau roz într-un fel de prelungire a capului, într-o coamă de balaureasă. La asta se adaugă invariabil un permanent care, nu știu de ce, e soluția preferată de doamnele peste 45 de ani și care încă ține în viață micile saloane de coafură de cartier, rămase și ele, tot din vremuri de altădată. Coafura asta îmbătrînește, schimonosește, sufocă orice urmă de feminitate. Purtătoarele de coc/ permanent cer încă un respect sporit doar din cauza memoriei comune și idioate care ne sugerează că pe vremuri trebuie să fi fost niște persoane cu funcție. La noi sînt o apariție obișnuită, la ei însă arată la fel de inedit ca și bărbații care poartă cusmă din blană de oaie. Pentru că femeile occidentale preferă naturalețea și nu-și amînă sau devansează niciodată vîrsta. Vă rog să priviți cu atenție o femeie cu permanent/ coc: mai e ea o femeie, mai poate, dacă ar fi profesoară de pian, să stîrnească pasiuni nestăpînite elevilor ei cu mult mai jûni? Nu cred, pentru că, însoțind cocul cel atît de stimat, dau năvală: hainele nepotrivite, unghiile de la picioare date cu lac sidefiu, brățările groase de argint, birfitul intens și tot prostul-gust pe care au putut să-l adune vreo cinci decenii de modă impusă pe linie de partid. Pînă la urmă, care e problema, o să întrebați. Nu una foarte mare dar, totuși, agasantă: defeminizarea femeii trecută de prima tinerețe, care nu și-o va mai găsi în veci pe a doua. Cam asta e treaba, enciclopedia a discutat azi, chipurile, un fapt social. De săptămîna viitoare ne întorcem la chestii mai culturale.

Boală grea, ipohondria

Pe vremea cînd eram încă studentă (adică fix acum două luni), obișnuiam să fac seri de cinematecă, devorînd filmele „de noapte“ de pe Pro Cinema – împătimitii știu probabil care, acelea din seria capodoperelor (cu unele excepții, cum le șade bine diversității și gustului meu pretențios), văzute și revăzute, niciodată „trecute“, într-o cămăruță de cămin denumită paradis... impersonal și mai mereu doldora de colege fără tv. La *Born on the Fourth of July*, biograficul și moralistul lui Oliver Stone, am avut parte de un început-prezentare și apoi de o continuare (în locul reclamelor la detergenți) cu un mini-dicționar (cinic) de argou al războiului, spitalului, rănitului și, în general, catastroficului. Asta ca să nu mai zic de seria *M.A.S.H.*, cu episoade naturaliste despre spitalele de campanie de te loveau în plin cord și-ți strepezeau mintea numai la gîndul vreunei crize, chiar și în vremea civilizației spitalicești.

Ana-Maria Onisei

Acum, că am mai crescut nițel, iar obsesiile mi s-au cronicizat, mi-am permis să deschid „cu sînge rece“ *Ghidul ipohondrului* (John Naish, Editura Nemira, 2006) la paginile esențiale: 97 și 111, ca să aflu de la bun început cum stau. Așadar, dragă Alex Savitescu (îl știți, băiatul de la pagina 5 care vă „intoxică“ în fiecare săptămînă cu cronici tv), acum ne putem ridica, în mod oficial, certificatele de ipohondri. Nu prea știu de ce era necesară o carte despre treaba asta, dar ideea (colaje din articole celebre despre cazuri felurite de ipohondrie, statistici, un strop de istorie a „slăbiciunii“, situații din literatură, lumea muzicii sau lumea de rînd, avertismentele haioase, tonul – reconfortant! – pe alocuri mămos, giumbușlucurile stilistice) și zdravăna documentare fac din ghid o lectură

utilo-amuzanto-educativă pentru cei care își ascultă pulsul mai mult de o dată pe zi, nu pot dormi în nopțile toride, se tem că „au ceva la plămîni“, își cumpără antibiotice pentru un insignifiant abces *and the show can go on*. Ce mi se pare cel mai important e că, după ce termin lectura, nu te simți mai fictivo-bolnav decît înainte.

Cifre, cuvinte și nelămuriri

Dar să le luăm pe rînd:

1. Scor la testul de ipohondrie: 56 din 100, adică „deși nu există parametri clari ai Indicelui Whately, dacă totalul se situează între 32 și 55 – chiar mai mare –, vă puteți considera ipohondru“. Mă-ntreb totuși: acest „chiar mai mare“ poate fi și 100 din 100, iar în cazul în care vă numărați printre deținătorii unui record, ați avut punctaj maxim la întrebările legate de posibilitatea de a contracta o boală despre care ați auzit la televizor ori nu-l prea credeți pe doftor cînd vă spune că sînteți, de fapt, sănătos tun?

Marcel Proust nu deschidea ferestrele de frica microbilor și Igor Stravinski consulta cîte un doctor în fiecare oraș în care ajungea

2. Mic îndreptar pentru decodificarea cruntului adevăr: a) denumirile estetice: „betty“ = diabetic, „evadat din sicriu“ = pacient vîrstnic, „tubul de ghicit“ = stetoscop, „căsuță cu trandafir“ = morgă; b) adevăruri cu tentă religioasă: „vinul casei“ = sînge; c) chestiuni pentru intelectuali: „compania Freud“ = „la balamuc“, „gazare“ = anestezie, „casapi“ = chirurși; d) vești bune: „LADNA“ = lumina aprinsă, dar nimeni acasă, „PLEA“ = pacient liniștit și expedit acasă, „ETIS“ = examinare total inutilă a singelui. Bonus: ca să ne fie și mai clar (înainte de concert), aflați că efectul Placebo are ca revers efectul Nocebo, cu subdiviziunea efectul halatului alb, strașnică potriveală – mă gîndesc – în-

deosebi pentru maniaco-depresivi sau colerico-melancolici. 3. Cîteva neclarități: că tot s-a încheiat Campionatul Mondial de fotbal, răspunsul la întrebarea lui Dan Perjovschi ce mai facem restul mileniului poate fi... sex? Posesoarele de amantîi împătimiti de fotbal probabil au aflat deja că o companie de cercetare a pieței din domeniul sănătății susține că marile evenimente sportive pot distruge viața amoroasă. Statistica adevăr grăiește, căci pe durata Cupei Mondiale de fotbal din 2002, în Marea Britanie, vînzările la Viagra au scăzut de la 25.000 la 13.000, în timp ce domnișii „în formă“ și-au petrecut peste 70% din timp adînciți pe canapele, cu ochii pironiți la televizor. A doua: dumneavoastră ați renunțat la degetele de la picioare (de altfel,

pe nedrept cea mai neglijată parte a corpului omenesc) sau la o mină pentru un orgasm puternic? Da? Atunci vă numărați printre cei aproximativ 200 de oameni din lume care „suferă“ de apotemnofilie și obțin satisfacție sexuală prin amputarea unui membru. Deci ar fi bine (nu riscant) să vă împrieteniți de îndată cu un măcelar? În fine, de loc justificat, femeile cu cupa D sînt mai inteligente decît cele cu cupa A, B și C, zice un studiu publicat în decembrie 2003. Atunci cum rămîne cu Shakira, Nicole Kidman, amuzanta Calista Flockhart, adorabila Sarah Jessica Parker (la limită, totuși: cupă C), Barbara Streisand (cu tot cu nas și cu prințul Charles) ș.a.m.d., că sînt așa de multe încît nu mai pot fi considerate excepții de la regulă?

0 boală veche

În aceste condiții nobile, nu e de mirare că grecii antici s-au dovedit poporul cel mai ipohondru, fiind cei care au atribuit sensul de „obsesie față de boală“ cuvîntului hypochondrium, în secolul al II-lea. Așadar, ipohondria nu e doar boală grea, ci și boală veche: din ghid trebuie parcurse neapărat două capitole delicioase („Marii ipohondri ai istoriei“ și „Din istoria ipohondriei“), din care veți afla despre lipitori ca aspirine ale medievalilor, viciele victoriene, un tratament recent descoperit al ipohondriei, propus de Arthur J. Barsky și care constă în terapie cognitivă comportamentală. Pînă la lecuire însă, vă puteți consola cu exemplul compozitorului Stravinski, care mergea la un consult medical în fiecare oraș unde ajungea și era propriul ghid în administrarea pumnilor de pastile, al romancierul Proust, care mînca doar o dată pe zi din cauza unui stomac presupus a fi bolnav

și nu deschidea aproape niciodată geamurile de teama microbilor, sau al filosofului Kant, ce teoretiza că între sănătate și nebulie se află ipohondria. Printre ipohondrii care au stricat faima bunilor-ipohondri, John Naish îi menționează pe Ceașescu și pe Hitler. Primul cu o obsesie – din fericire rămasă personală – legată de infecții, iar cel de-al doilea încercînd o corporalizare a națiunii și ridicînd la grad de preocupare națională datoria de a fi sănătos.

De asemenea, merită parcurse statisticile despre care sînt șansele să mori după conducerea de autovehicule, împiedicat, sufocare în pat, înțepături de insecte, focuri de artificii. Vorba aceea, ce nu putem preveni, putem măcar citi.

Închei alintîndu-mă cu ideea că e mult mai simplu să fii ipohondru decît bolnav pe bune. Plus o (ultimă?) dorință: mi-ar plăcea să existe statistici despre modificarea comportamentului în funcție de cărțile pe care le citim. Ultima vizită la medic: 20.03.2006. Diagnostic: nimic incurabil.

P.S. Pentru meteodependenți: nu-i așa că vă tentează perspectiva traiului într-o țară fără vreme?

